

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОДЕСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Кваліфікаційна робота
**«СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ЗАКЛАДУ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**
**«SPECIFICITY OF MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS
OF THE PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION INSTITUTION»**

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-професійної програми «Педагогіка
середньої освіти»

Бондаренко Тетяна Всеволодівна

Науковий керівник: кандидат філософських
наук, доц. Балашенко І. В.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент
Галіцян Ольга Анатоліївна

Рекомендовано до захисту:
протокол засідання кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту
№ ___ від _____
Завідувачка кафедри
_____ **Неля КУЗНСЦОВА**

Захищено на засіданні ЕК
протокол № ___ від _____
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)
Голова ЕК
_____ **Тетяна ОСИПОВА**

Одеса – 2024

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена проблемі управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти.

У роботі розкрито особливості специфіки управління освітнім процесом, стратегічні підходи, методи та інструменти управління, спрямовані на підвищення ефективності освітнього процесу у закладу фахової передвищої освіти. Робота включала аналіз сучасних тенденцій у сфері управління освітою та рекомендації для оптимізації цього процесу в контексті фахової передвищої освіти.

Висвітлено дослідження теоретичних аспектів управління освітнім процесом які ґрунтуються на сучасних педагогічних теоріях, психологічних концепціях, технологіях навчання та організаційних моделях.

Проведено дослідження щодо виявлення специфіки управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.

Визначено й схарактеризовано специфіку управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.

Розроблено та подано рекомендації щодо удосконалення управління освітнім процесом закладу передвищої освіти з урахуванням її специфіки.

Ключові слова: управління освітнім процесом, фахова передвища освіта, стратегії управління, якість навчання, ефективність освіти, сучасні тенденції у освіті, підготовка фахівців, управлінська діяльність, аналіз освітніх систем, система управління освітнім процесом.

ABSTRACT

The qualification work is devoted to the problem of managing the educational process in the institution of vocational pre-higher education.

The work reveals the specifics of the management of the educational process, strategic approaches, management methods and tools aimed at increasing the

effectiveness of the educational process in the institution of vocational pre-higher education. The work included an analysis of current trends in the field of educational management and recommendations for optimizing this process in the context of vocational pre-university education.

The study of theoretical aspects of educational process management based on modern pedagogical theories, psychological concepts, learning technologies and organizational models is highlighted.

A study was conducted to identify the specifics of managing the educational process of a pre-higher education institution.

The specifics of the management of the educational process of the pre-higher education institution are defined and characterized.

Recommendations on improving the management of the educational process of the pre-higher education institution, taking into account its specificities, were developed and submitted.

Key words: management of the educational process, vocational higher education, management strategies, quality of education, effectiveness of education, modern trends in education, training of specialists, managerial activity, analysis of educational systems, management system of the educational process.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ	9
1.1. Теоретичні засади управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.....	9
1.2. Ефективні практики управління освітнім процесом закладу передвищої освіти	22
Висновки до першого розділу	31
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	33
2.1. Організація емпіричного дослідження	33
2.2. Аналіз результатів дослідження.....	36
Висновки до другого розділу	55
РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	56
3.1. Організація та управління освітнім процесом закладу передвищої освіти	56
3.2. Рекомендації щодо вдосконалення фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом	67
Висновки до третього розділу	73
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена швидким та постійним розвитком освіти в Україні. Глобальні економіко-технологічні зрушення, євроінтеграційні процеси, військовий стан, потреби ринку праці країни висувають нові вимоги до підготовки фахівців та їхніх компетентностей. З огляду на численні складні та багатогранні завдання, з якими стикається професійна освітня галузь, спостерігаються певні успіхи щодо інновацій у програмах, відбувається розвиток дистанційного навчання, підвищується рівень якості освіти та управління освітнім процесом. У таких умовах підготовка здобувачів за освітнім рівнем молодшого бакалавра потребує суттєвої модернізації та підтримки. Впровадження новітніх управлінських, інформаційних та методичних технологій в діяльність закладів фахової передвищої освіти стає невід'ємним трендом сучасного повсякденного життя. Відтак можна стверджувати, що освіта є однією з основних галузей суспільного розвитку, і сучасний світ вимагає від закладів фахової передвищої освіти надавати якісну та актуальну підготовку здобувачів освіти.

Враховуючи глобалізацію та конкуренцію фахові коледжі, фахові коледжі зі специфічними умовами навчання та інші заклади професійно-технічної передвищої освіти вступають у глобальний ринок освіти. Для збереження конкурентоспроможності і привабливості для студентів і дослідників важливо розвивати ефективну систему управління освітнім процесом. У свою чергу, це акцентує увагу на розвитку практичних навичок та професійної підготовки, що допомагає випускникам знайти роботу та працювати більш ефективно.

Водночас, заклади передвищої фахової освіти стикаються з іншими викликами, такими як забезпечення якості освіти, фінансове управління, швидкий розвиток наукових досліджень, міжнародна співпраця тощо. Актуальні проблеми управління освітнім процесом закладу фахової

передвищої освіти зумовлюють необхідність у постійному аналізі та оновленні методів навчання та управління.

Аналізом соціокультурних аспектів та підходів у галузі управління займалися П. Друкер (концепції управління для різних видів освітніх закладів), Л. Ігельс (розвиток теорій управління освітніми закладами, зосереджуючись на значущості дослідницького підходу до навчання та викладання), М. Фуллан (управління освітою, процеси управління та реформування освітніх систем), Е. Ейснер (концепції мистецтва у навчальному процесі та впровадження їх у практику управління освітніми програмами).

Серед опублікованих праць, значущих для розвитку сучасної концепції управління організаціями, що надають послуги, як основні можна виокремити праці українських науковців Л. Карпова, В. Лунячек, Е. Лузік, В.Люльчик та інші. Продуктивними в контексті порушеної проблеми є наукові розвідки вітчизняних учених Т. Березовець, С. Квіта, Л. Губерського, Л. Огнев'юк, А.Огнева.

Проте, інтегративне та комплексне вирішення наукової проблеми специфіки управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти на різних рівнях та стадіях управління все ще залишається поза увагою науковців і практиків.

Крім того, потребує активного опрацювання проблематика розроблення ефективних практик управління освітнім процесом закладу передвищої освіти в контексті удосконалення фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом.

Зважаючи на вищезазначене гостро постала проблема у дослідженні специфіки управління освітнім процесом, яке може сприяти розвитку системи внутрішньої оцінки та контролю за якістю навчання, що є надзвичайно важливим для вітчизняних закладів фахової передвищої освіти.

Отже, дана тематика кваліфікаційної (магістерської) роботи «**Специфіка управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти**» є актуальною та затребуваною, й відповідає сучасним викликам у сфері освіти.

Об'єкт дослідження – управління освітнім процесом.

Предмет кваліфікаційного (магістерського) дослідження – специфіка управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти.

Метою дослідження є теоретично та емпірично дослідити специфіку управління освітнім процесом закладу передвищої освіти та розробити рекомендації щодо його вдосконалення.

У відповідності з поставленою метою визначено основні **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичні засади управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.
2. Проаналізувати позитивні практики управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.
3. Провести емпіричне дослідження з виявлення специфіки управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.
4. Визначити і схарактеризувати специфіку управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.
5. Розробити рекомендації щодо удосконалення управління освітнім процесом закладу передвищої освіти з урахуванням її специфіки.

Для досягнення мети і завдань дослідження використано такі **методи дослідження**:

теоретичні: методи системної наукової аналітики (з метою висвітлення теоретичних засад управління освітнім процесом закладу передвищої освіти);

емпіричні: метод експертного оцінювання, спостереження, бесіди, анкетування, аналіз та упорядкування практичного досвіду управління освітнім процесом закладу передвищої освіти.

Теоретичне значення отриманих результатів: полягає в тому, що проведений комплексний аналіз наукових підходів щодо управління освітнім

процесом закладу передвищої освіти та емпіричне дослідження специфіки управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти.

Практичне значення отриманих результатів: презентовані рекомендації можуть бути застосовані в закладі фахової передвищої освіти з метою удосконалення фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом.

Апробація результатів дослідження. Оpubліковано тези у збірнику наукової конференції:

Бондаренко Т. Особливості організації та управління освітнім процесом закладу передвищої освіти. *Адаптивні технології управління навчанням*: збірник матеріалів дев'ятої міжнародної конференції. Одеса-Київ, 25–27 жовтня 2023 р. – Київ: ІЦО НАПН України, 2023. С.62-65.

Балашенко І.В., Бондаренко Т.В. Методичні координати проблематики підвищення ефективності управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти у ракурсі компетентнісного підходу. *Професійна компетентність педагога: методологія, теорія, методика, практика*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса, 10 листопада 2023р. / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. – Одеса, 2023, С.7-12.

База дослідження: Комунальний заклад «Одеський педагогічний фаховий коледж».

Структура роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг складає 89 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ

1.1. Теоретичні засади управління освітнім процесом закладу передвищої освіти

В сучасному світі освіта є невід’ємною складовою суспільного прогресу та інноваційного розвитку. Ця важлива сфера життя суспільства зазнає постійних змін та трансформацій, що вимагають ефективного та адаптивного управління освітнім процесом. Зокрема, заклади фахової передвищої освіти відіграють ключову роль у формуванні висококваліфікованих кадрів для різноманітних галузей діяльності. Теоретичні засади управління освітнім процесом у цих закладах є необхідним інструментарієм для досягнення високого рівня якості освіти та задоволення потреб сучасного суспільства.

Управління сучасними навчальними закладами має базуватися на методологічних засадах як системі положень, в основі яких лежить чітке розуміння законів, закономірностей, принципів, на використанні різноманітних підходів як сукупності способів, прийомів розгляду управлінських проблем, які повніше забезпечують теоретичну основу управління. Поняття «управління» в наш час використовують численні науки. Але зміст цього поняття багато в чому визначається специфікою досліджуваного об’єкта. Так, правомірно говорити про управління технічними пристроями, машинами, про управління біохімічними процесами в живих організмах, про управління соціальними процесами. Управління як невід’ємна частина педагогічної системи закладу освіти, її системоутворююча засада, має об’єктивну природу, але за механізмом реалізації – це суб’єктивний процес. Воно може бути переважно інтуїтивним

або спиратися на теоретичні основи науки. У зв'язку з цим надзвичайно важливо визначити, як співвідносяться практика і теорія управління.

Враховуючи складність та специфіку освітнього процесу, нами висвітлено важливість теоретичного аналізу управлінських аспектів освітнього закладу передвищої освіти, щоб забезпечити оптимальні умови для навчання та розвитку студентів та викладачів. У цьому контексті дослідження теоретичних засад управління освітнім процесом стає актуальним завданням, спрямованим на підвищення якості освіти та відповідність її потребам сучасного суспільства.

Оскільки, ефективне функціонування будь-якого закладу освіти залежить від її управління, це питання особливо актуальне останнім часом. У зв'язку з великими змінами в політичному та соціально-економічному житті суспільства, управління, засноване на традиційних засадах, принципово не відповідає вимогам сьогодення та потребує реконструкції. Крім того, є багато об'єктивних наукових досліджень і практик, що доводять – головною причиною повільних темпів реформування та адаптації є збереження анахронічних методів управління.

Погляд на сучасну наукову літературу з точки зору управління освітою досить ґрунтовно розширює теоретичні основи наукового менеджменту. Управління, на базі якого має розвиватися система освіти, слід враховувати на підставі якості освітніх систем, розвитку освіти, системі управління розвитком освіти тощо.

Аналіз наукового фонду, в якому розкрито теоретичні, методологічні, методичні та концептуальні аспекти управління освітнім процесом у закладі освіти дозволяє зазначити про наявність численних факторів і підходів для забезпечення ефективності та якості освіти.

Управління є невід'ємною частиною системи навчання кожного закладу освіти і покликане вирішити низку важливих завдань, а саме:

- реалізувати національну освітню політику;

- створити умови для доступу громадян України до дошкільної освіти, загальної середньої освіти, передвищої фахової освіти, позашкільної освіти та вищої освіти;

- прогнозувати розвиток загальної середньої освіти, дошкільної, позашкільної та передвищої освіти, аналізувати освітню ситуацію в місті, удосконалювати мережу навчальних закладів різних форм власності відповідно до освітніх потреб громадян;

- структурована навчально-методична підтримка навчальних закладів;

- контролювати дотримання законодавства у сфері освіти;

- проведення акредитації загальноосвітніх, дошкільних, позашкільних, передвищих та вищих навчальних закладів;

- підвищення кваліфікації, перепідготовка та атестація педагогічних працівників у порядку, встановленому Міністерством освіти і науки України;

- кадрове забезпечення закладів освіти педагогічними працівниками, в тому числі керівних кадрів;

- сприяти дослідницькій діяльності у навчальному процесі навчальних закладів міста;

- впроваджувати інновації;

- забезпечувати соціальний захист, охорону життя, здоров'я та захист прав закладів освіти та учасників навчально-виховного процесу закладів освіти, здійснювати міжнародне співробітництво [19].

Тому управління є важливою частиною педагогічної науки, яка включає планування, організацію, аналіз та контроль діяльності закладів освіти з метою вдосконалення їх діяльності. Дотримання провідних принципів управління навчальним закладом і творче застосування їх у процесі організації виховної діяльності допоможе керівникам поглибити процес будівництва національної доктрини в освіті, використати найефективніші форми і методи виховання, збагатити зміст освіти.

У педагогіці як науці (теоретичній та практичній) з'являється все більше послідовників прагнення осмислити цілісний освітній процес з точки зору

управління, більшість сучасних науковців надають цьому процесу науково-обґрунтований характер. Наукові основи управління освітнім процесом розглядали В. Бондар, Н. Вербицька, Т. Хлебнікова, Т. Шамова та інші, які на засадах системно-цільового підходу виділяють наступні етапи його реалізації:

- формування системи діяльності науково-освітнього та творчого центру та студентських клубів за інтересами;
- встановлення виправданої системи заохочень і покарань за успіхи у навчанні;
- розвиток особистості здобувача освіти та узгодження сімейного та шкільного виховання;
- інформаційне забезпечення та гласність освітнього процесу;
- ефективний контроль стану освітнього процесу;
- впровадження демократичних принципів управління навчально-виховним процесом;
- розумний і зручний розподіл обов'язків між адміністрацією, педагогами та батьками;
- встановлювати конкретні завдання та цілі виховання учнів на основі аналізу особистісного розвитку та рівня вихованості;
- удосконалювати професійні знання, уміння та навички на основі здобутків психології та педагогіки, вітчизняних та світових педагогічних досягнень;
- забезпечувати високу педагогічну якість, цілеспрямованість і конкретність управлінських рішень;
- створення необхідних умов для різноманітних видів діяльності здобувачів освіти та їх духовно-морального та наукового пошуку; розвитку професійних здібностей кожного вчителя, класного керівника, наукової організації праці [12].

Різні автори по-різному класифікують принципи управління. А. Гладченко запропонував принцип соціальної детермінації, принцип гуманізації, принцип науковості та об'єктивності, принцип інформаційної достатності, принцип аналізу та прогнозування, принцип оперативного реагування, принцип зворотного зв'язку, принцип безперервності та принцип демократичної централізації, принцип мотивації та згуртованості, принцип таланту, принцип правового пріоритету, принцип фінансово-економічної раціональності та принцип комерційної діяльності [10]. На цих принципах базуються різні підходи до управління освітніми організаціями. Серед них виділяємо: процедурний, логіко-інформаційний, рефлексивний, спільний, системний та інноваційний.

Процес управління навчальним закладом – це складна система з великою кількістю внутрішніх взаємозв'язків, яка в першу чергу пов'язана з навчально-виховним процесом, оскільки він виступає об'єктом управління. Враховуючи відсутність єдиної думки щодо терміну «менеджмент», немає єдиного підходу до класифікації поняття функцій управління. Проте більшість авторів схильні виділяти циклічний характер діяльності. Загальні (основні, операційні) функції, а саме:

1. Планування, організація, постановка завдань і керівництво, оцінка проведеної роботи, рефлексія (D. Adair);
2. Планування, організація, регулювання, управління та керівництво персоналом (Г. Десселер, Г. Кунц);
3. Планування, організація, контроль, облік, моніторинг, аналіз та мотивація (М.Мартиненко);
4. Планування, організування, моніторинг та стимулювання (Н. Кабушкін, І. Кравчук, В. Малиновський, М. Мескон, І. Юргутіс);
5. Прогнозування та планування, організація, керівництво, регулювання та контроль (Б. Гаєвський, А. Файоль);
6. Організація, моніторинг, планування, управління (В. Афанасьєв, М. Поташник);

7. Аналіз, планування, організація, корекція, регулювання (Ю. Конаржевський, Є. Уткін) та ін.

Функції управління навчальним процесом змінюють одна одну по черзі, утворюючи цикл управління, як показано на рисунку 1. 2.

Зазначається, що кожна окрема функція виступає опосередковано та відгалужено, маючи свою глобальну та конкретну мету. Основна мета збігається із загальною метою управління будь-яким закладом освіти, а конкретна мета виступає у взаємозв'язку із завданнями, які ставить керівник окремого закладу освіти, орієнтуючись на специфіку відповідного закладу освіти, із врахуванням на якому етапі управлінського циклу виникає проблема в організації освітнього процесу [4].

Рис.1.2. Загальні функції управління освітнім процесом

Теоретичні засади управління освітнім процесом базуються на педагогічних та управлінських концепціях, які «...спрямовані на досягнення якості, ефективності та актуальності освіти» [17, с.68]. Значна кількість опрацьованих джерел свідчила про те, що найбільше уваги дослідники приділяють системному підходу до управління освітнім процесом у фаховому закладі освіти. Так, на думку Л. Кравець управління освітнім процесом базується на ідеї системності. Освітній заклад розглядається як

складна система, що включає в себе різні компоненти, такі як навчальні програми, викладачі, здобувачі освіти, адміністрацію та ресурси. Науковиця також зазначає, що в системі управління освітнім процесом першопочатком виступає розробка освітніх програм і планування освітнього процесу. Управління починається з розробки освітніх програм, які визначають мету, зміст, методи та оцінювання освіти. Планування освітнього процесу включає в себе розподіл ресурсів, графік занять, вибір навчальних матеріалів тощо [24].

В контексті розгляду проблеми дослідження у соціологічному вимірі можна стверджувати, що ключовими елементами системного підходу є людські ресурси – науково-педагогічний склад, адміністрація закладу освіти, здобувачі освіти та інші безпосередні учасники освітнього процесу. Як зазначає Н. Петренко: «Важливим аспектом управління є підбір і найм викладачів з високою кваліфікацією та досвідом, а також їхня підготовка та підтримка у процесі роботи» [37, с.46]. Управління включає в себе також створення сприятливого середовища для студентів або учнів, забезпечення їхнього добробуту, розвитку, підтримки у навчальній та позанавчальній діяльності.

З точки зору економічної складової важливим аспектом в системі виступає управління ресурсами. Ефективне управління фінансовими, людськими та іншими ресурсами закладу передвищої освіти, а також вдосконалення інфраструктури та матеріально-технічного забезпечення покладається в такому разі на адміністрацію закладу передвищої освіти. В обов'язки адміністративного корпусу закладу включають й комунікативну складову, тобто забезпечення ефективної комунікації зі студентами, викладачами, адміністрацією та іншими зацікавленими сторонами, а також підготовка звітів і звітності.

Т. Березовець зазначає, що системний підхід до управління освітнім процесом включає в себе моніторинг та оцінку якості навчання і викладання, сприяння інноваціям та вдосконаленню педагогічних методів та підходів.

Дослідниця послуговується у власних наукових дослідженнях такими даними: управління освітнім процесом забезпечує оцінювання та рецензування, моніторинг та аналіз результатів, а також розвиток інновацій та адаптацію до змін. Таким чином відбувається здійснення об'єктивного та справедливого процесу оцінювання, а також впровадження механізмів рецензування та контролю якості освіти, постійний аналіз результатів освітнього процесу та внесення змін на основі зібраних даних для досягнення покращень. Забезпечення якості освіти відбувається завдяки впровадженню стандартів якості та процедур акредитації. В науковому огляді статті «Управління якістю фахової передвищої освіти: проблеми та перспективи» зазначається, що «Управління має сприяти розвитку нових педагогічних підходів, інновацій та адаптації до змін у суспільстві та технологічному середовищі» [2, с. 23].

З опорою на здійснений аналіз системного підходу до управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти можемо зафіксувати певні проміжні висновки. Такий підхід передбачає взаємодію та взаємозв'язок між зазначеними елементами, а також регулюється нормативними документами – Закон України «Про фахову передвищу освіту», в якому зазначено перелік термінів, що включають складові системи фахової передвищої освіти:

1. Заклади фахової передвищої освіти;
2. Галузь знань і спеціальності;
3. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності;
4. Стандарти фахової передвищої освіти;
5. Органи, що здійснюють управління, нагляд та контроль у сфері фахової передвищої освіти;
6. Науково-методичні (навчально-методичні) установи;
7. Учасники освітнього процесу.

В юридичному вимірі вищезазначені компоненти вживаються у значеннях, наведених також і у Законі України «Про вищу освіту», «Про

освіту», «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» тощо [5].

Один із головних принципів управління освітнім процесом – це визначення чітких освітніх цілей та завдань. Адміністрація закладу має розробити стратегічний план, в якому визначені цілі і шляхи їх досягнення. Прихильниками такого цільового підходу є В. Шаповал, І. Лук'янова, О. Шестопап та І. Жданова, які виокремили, що забезпечення високої якості освіти є однією з головних місій передвищих навчальних закладів [15; 29; 51]. Управління повинно акцентувати увагу на ефективності навчання, якості викладання і стандартах оцінки. Теоретичні засади управління освітнім процесом акцентують на досягненні високої якості освіти. При цьому встановлено, що перелік включає в себе створення стандартів якості, системи оцінки, процесу атестації викладачів і перевірку результатів навчання.

У своїй статті «Теоретичні основи управління освітнім процесом у навчальному закладі» відомий фахівець у галузі передвищої освіти О. Гончар виокремив та проаналізував засади ефективного управління освітнім процесом:

По-перше, він зазначив, що «Управління освітнім процесом в закладах передвищої освіти вимагає комплексного підходу, урахування індивідуальних потреб студентів і викладачів, а також постійного аналізу і вдосконалення процесів для досягнення високих стандартів освіти та розвитку студентів» [9, с.92].

По-друге, управління освітнім процесом закладу передвищої освіти є складним та багатогранним завданням, оскільки «...вимагає врахування численних факторів і підходів для забезпечення ефективності та якості освіти» [9, с. 93].

По-третє, в його концепції управління закладом фахової передвищої освіти є засада неперервності, яка зумовлює, що «Освіта має бути неперервною і включати в себе можливості для підвищення кваліфікації,

професійного розвитку та підтримки учнів або студентів на різних етапах їх життя» [9, с. 95].

Як вже сталий дослідник О. Гончар акцентує увагу на інноваціях та дослідницькій діяльності. Він прагне залучити якомога більше учасників освітнього процесу до дослідницької перспективи. На його думку, важливо впроваджувати нові педагогічні підходи, технології та методи навчання, які б стимулювали активну інноваційну роботу і дослідження в освітньому просторі [9].

Здійснений аналіз наукових джерел дозволяє нам встановити характеристики та ознаки управління освітнім процесом:

1. Системність.

Управління освітнім процесом є комплексним інструментом, що включає в себе різноманітні аспекти освіти, такі як навчальні програми, педагогічні методи, ресурси, оцінку та інші.

2. Метаорієнтованість.

Управління освітнім процесом спрямоване на досягнення конкретних освітніх цілей і завдань, які можуть бути визначені на різних рівнях системи освіти (шкільному, передвищому, державному).

3. Планування.

Управління включає в себе розробку стратегічних та тактичних планів для досягнення освітніх цілей. Плани можуть визначати завдання на короткий і довгостроковий період, а також мати специфічну фахову детермінанту з оглядом на кожний окремий передвищий заклад освіти.

4. Координація.

Управління вимагає узгодженості дій різних учасників освітнього процесу, таких як вчителі, адміністрація, батьки та здобувачі освіти. Це важливо для забезпечення спільної роботи та досягнення спільних цілей.

5. Моніторинг і оцінка.

Управління передбачає систематичний моніторинг та оцінку результатів освітнього процесу, щоб забезпечити його якість та вчасно внести корективи у діяльність.

б.Залучення ресурсів.

Управління освітнім процесом передбачає раціональне розподілення фінансових, людських та матеріальних ресурсів для забезпечення якісної освіти.

Одним із представників традиційного підходу до розуміння сутності управління є В. Пікельна. Вона розглядає управління як вплив на керовану систему з метою максимального її функціонування, спрямованого на досягнення якісно нових завдань за рахунок циклічно здійснюваних переходів у якісно новий стан [38]. У цьому визначенні сутність управління розглядається крізь призму впливу. Дещо з іншої позиції сутність управління розглядають харківські школознавці. Вони вважають, що внутрішкільне управління – це цілеспрямована активна взаємодія керівників, громадськості та інших учасників педагогічного процесу, спрямована на його упорядкування й переведення на більш високий рівень, що відповідає закономірностям, які визначають його розвиток і забезпечують одержання заданого результату в оптимальному варіанті.

У своїй статті «Теоретичні основи управління освітнім процесом у навчальному закладі» відомий фахівець у галузі вищої освіти С. Квіт спеціалізувався на проблемах якості та управління освітнім процесом. Важливо зауважити, що він мав багаторічний досвід досліджень та публікацій в галузі освіти, конкретно у сфері якості фахової передвищої освіти та управління освітнім процесом. В зазначеній науковій публікації висвітлюється проблема оцінювання якості освіти, розробки ефективних методів та стратегій управління освітнім процесом у фахових передвищих навчальних закладах. Проте, він приходить до висновку, що «...успішне управління освітнім процесом – це систематична діяльність, спрямована на організацію, контроль і впровадження всіх етапів навчання та освітнього

процесу в закладі. Цей процес включає в себе планування, організацію, контроль, координацію та оцінку навчання та виховання учнів чи студентів» [20, с. 28].

Науковець активно досліджував та розробляв методики оцінки якості навчання та забезпечення стандартів якості вищої освіти. Його внесок полягає в розробці моделей управління освітнім процесом, які сприяють підвищенню якості навчання та ефективності функціонування коледжів та інших закладів передвищої освіти. Також, С. Квіт зосереджував увагу на розробці стратегій управління освітньою політикою та вдосконаленні організаційних аспектів вищої освіти для досягнення оптимальних результатів у сфері освіти, що на його думку є провідним в процесі управління освітнім закладом [20].

У дослідженнях існує ще одна теорія – педагогічний менеджмент, яка поки не є популярною, але була запропонована в публікаціях Ю. Васильєва. Основними ознаками цієї теорії є: управління освітою і навчанням як компетентність; порівняно з іншими видами управління (соціальним, економічним, правовим) освітніми закладами має домінувати педагогічний менеджмент; об'єктами педагогічного менеджменту є учні та колективи; концепція «педагогічне управління» є ширшим за поняття «управління освітою», основними суб'єктами управління освітою є організатори освіти, вчителі, вихователі, батьки, метою управління освітнім процесом є науковий опис особистості учня. Етапи управління та методи полягають в управлінні активізацією об'єктів, участю в діяльності, регулюванні діяльності студента та викладача, координації та контролі діяльності. Ця теорія фактично ототожнює управління, викладання та освіту, оскільки головною ціллю для неї є студенти [7].

Нами помічено, що у публікаціях українських учених останніх років немає єдиного погляду на сутність управління. Тому одні вважають, що управління – це діяльність, яка планомірно і цілеспрямовано впливає на систему управління з метою досягнення нею максимального ефекту, інші

вважають, що управління – це сукупність організацій і методів, спрямованих на належне функціонування системи управління, кадрові та інші заходи, освітній процес [47].

Управління освітнім процесом у закладах передвищої освіти є складним та багатограним процесом, який вимагає глибокого розуміння та ефективного використання теоретичних засад. Однією з основних складових є індивідуалізація та персоналізація навчання, орієнтованість на потреби та можливості кожного студента. Важливим аспектом є також підвищення якості освітнього процесу шляхом «...використання сучасних методів та педагогічних технологій, включаючи цифрові та інтерактивні засоби» [53, с.46].

Додатково, важливо враховувати практичну спрямованість освіти та забезпечення готовності випускників до викликів ринку праці. Систематичний аналіз результатів освітнього процесу та зворотний зв'язок є необхідними компонентами для вдосконалення управління освітнім процесом та досягнення високої якості освіти.

Успішне управління освітнім процесом вимагає поєднання теоретичних концепцій з передовими практичними методами, врахування потреб сучасного суспільства та постійне оновлення підходів для забезпечення ефективності та актуальності освітнього процесу в закладі передвищої освіти.

Отже, управління освітнім процесом – це система організаційних, адміністративних та педагогічних дій, спрямованих на забезпечення якісного та ефективного навчання та виховання учнів чи студентів. Цей процес включає в себе планування, координацію, виконання та контроль усіх аспектів освітнього процесу з метою досягнення поставлених цілей і завдань.

1.2. Ефективні практики управління освітнім процесом закладу передвищої освіти

В умовах стрімкого розвитку суспільства та постійних змін у галузі освіти особливо важливо забезпечити ефективне управління освітнім процесом у закладах передвищої освіти. Освіта визнається ключовим чинником успішного розвитку країни та суспільства в цілому. Ефективне управління освітнім процесом передбачає поєднання оптимального використання ресурсів, модернізацію навчальних програм, залучення кваліфікованих кадрів, впровадження інноваційних технологій та створення сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного студента.

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі ефективних практик управління освітнім процесом в закладах передвищої освіти. Основні аспекти цього дослідження передбачають аналіз інноваційних стратегій, організаційних підходів та технологій, що дозволяють досягати високої якості освіти та забезпечувати оптимальні умови для зростання кваліфікації студентів.

Впровадження ефективних практик управління освітнім процесом вимагає комплексного підходу, спрямованого на гармонійне поєднання вимог сучасності, потреб ринку праці, інноваційних змін у суспільстві та освітніх стандартів.

Аналіз наукового фонду довів, що переважна більшість наукових розробок в контексті порушеної проблематики здійснено ще за часів радянської України. В країнах ЄС та США наукові напрацювання вчених у контексті системи управління освітнім процесом не відрізняються глибиною та не можуть бути в повній мірі екстрапольовані у площину сучасного «господарювання» України, до її економічного та соціального простору [54; 14].

Однак, нами опрацьовано загальний огляд системи управління якістю фахової передвищої освіти в Україні на основі даних, які були доступні на

момент 2022 року. Так, контроль ефективності практик управління освітнім процесом закладу передвищої освіти забезпечується Національною системою забезпечення якості освіти (НСЗЮО). Україна впроваджує Національну систему забезпечення якості освіти, яка включає агентства та органи, відповідальні за оцінку та контроль якості освіти. До складу НСЗЮО входять Національне агентство України з питань забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯК), Центр оцінювання якості освіти, та інші органи [11]. Відбувається процес акредитації передвищої освіти, який є важливим елементом системи забезпечення якості освітнього процесу. Заклади передвищої освіти проходять процедури оцінки та акредитації для забезпечення відповідності стандартам та якісним показникам [45]. Багато фахових коледжів в Україні розробляють власні системи внутрішнього забезпечення якості, які включають моніторинг та оцінку якості навчальних програм, методів навчання, діяльності викладачів та ін.

У результаті дослідження виявлено оптимальні стратегії управління освітнім процесом, які сприяють досягненню високих результатів навчання та розвитку кваліфікованих фахівців, віддзеркалюючи сучасні вимоги та виклики у галузі освіти.

Водночас, наголосимо на деяких моментах.

По-перше, існує кілька моделей управління освітнім процесом, спрямованих на підвищення якості навчання та ефективності функціонування закладів фахової передвищої освіти та інших закладів передвищої освіти. Наведені нижче приклади були висвітлені в роботах О. Коваленко, О. Козлова, Л. Литвиненко, О. Семенова [21; 22; 28; 42].

Модель системного управління якістю освіти:

- Ця модель базується на концепції системного підходу до управління, де освітній процес розглядається як складна система. Застосування принципів системного управління дозволяє ідентифікувати проблеми, визначити цілі та завдання, розробити стратегії та механізми контролю, а також постійно вдосконалювати процес навчання.

Модель управління якістю за принципами TQM (Total Quality Management):

- TQM в освіті визначається як система стратегічного управління, орієнтована на досягнення якісних показників в усіх аспектах освітнього процесу. Ця модель покликана до створення культури якості, залучення всього колективу закладу до процесу управління якістю та постійного вдосконалення.

Модель управління якістю освітнього процесу на основі PDCA-циклу (Plan-Do-Check-Act):

- Ця модель базується на циклічному плануванні, виконанні, перевірці та вдосконаленні. Вона передбачає попереднє планування цілей, впровадження плану, аналіз результатів та внесення змін для поліпшення якості освітнього процесу.

Модель управління освітнім процесом за принципами Lean-менеджменту:

- Lean-підходи спрямовані на ефективне використання ресурсів та максимізацію значущості процесів для кінцевого споживача – здобувача освіти. Ця модель прагне усунути марноспоживання, оптимізувати процеси та забезпечити найвищу якість навчання.

Модель управління освітнім процесом на основі Балансової системи показників (Balanced Scorecard - BSC):

- BSC дозволяє визначати та вимірювати ключові показники ефективності закладу вищої освіти, такі як академічна успішність, задоволеність студентів, діяльність викладачів тощо. Ця модель спрямована на збалансовану оцінку всіх аспектів діяльності університету.

Ці моделі управління освітнім процесом розроблені з метою вдосконалення якості навчання та забезпечення ефективного функціонування освітніх установ.

Оскільки, в системі української фахової передвищої освіти відбувається процеси адаптування європейських та американських стандартів освіти

впровадження подібних моделей відбувається з урахуванням конкретних особливостей кожного закладу передвищої освіти та його місця у загальній системі освіти. Даний феномен спровокував явище фільтрування і ознаменував створення власних національних інноваційних методів адаптованих для ефективного управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти.

В Україні почало своє існування кілька інноваційних аспектів управління фаховою передвищою освітою. Однак важливо зауважити, що розвиток управління освітою постійно змінюється. Ось деякі загальні тенденції та інновації, актуальні в освітньому просторі:

1. Децентралізація та реформа системи управління освітою. Україна пройшла процес децентралізації в управлінні освітою, передаючи більше повноважень та відповідальності місцевим органам самоврядування. Це сприяє більш ефективному управлінню та врахуванню конкретних потреб та особливостей регіонів.

2. Запровадження нового законодавства. Україна прийняла законодавчі зміни, спрямовані на поліпшення системи фахової передвищої освіти, зокрема, реформування передвищих навчальних закладів та впровадження міжнародних стандартів.

3. Цифрові технології та онлайн-навчання. Зростаюча популярність цифрових технологій та онлайн-платформ сприяє розвитку дистанційного та гнучкого навчання. Це дає можливість доступу до освіти для більшого кола студентів та підвищує якість навчання.

4. Активізація міжнародного співробітництва. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та країнами в галузі освіти. Це включає обмін досвідом, спільні проекти, міжнародні програми обміну та академічну мобільність студентів і викладачів.

5. Акцент на практичну орієнтованість освіти. Освітні програми все більше орієнтовані на практичні навички та забезпечення готовності випускників до викликів ринку праці.

З огляду на дані тенденції в освітньому просторі відбувається процес впровадження інноваційних практик в українські заклади фахової передвищої освіти, з метою підвищення якості освіти та адаптації до потреб сучасного суспільства. До прикладу, нами досліджено практику застосування освітніх майданчиків (EdTech labs), що полягає в створенні спеціалізованих лабораторій, де використовуються сучасні технології та педагогічні інновації для оптимізації освітнього процесу. Такі технологічні хаби реалізовані в механіко-технологічному фаховому коледжі, Одеському технічному фаховому коледжі, фаховому коледжі нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу у вигляді лабораторії обслуговування технічних машин, вивчення паливних елементів, продуктів нафтогазової сфери, та інженерних верстатів. На такому майданчику можна наочно представити різноманітне складне обладнання, не лише для візуалізації, а й для практичної діяльності [35].

Наступна ефективна практика, використана на теренах фахових коледжів, – це модель «Flipped Classroom». Оскільки «Flipped Classroom» активно сприяє розвитку критичного мислення та вдосконаленню педагогічних навичок, педагогічні університети та коледжі часто використовують цю модель для підготовки майбутніх учителів. Вона характеризується цифровою підготовкою, тобто викладач створює навчальні матеріали у вигляді відео, презентацій, онлайн-квестів, які здобувачі освіти опрацьовують перед заняттям. Таким чином на заняттях у вчителя є можливість більше приділити увагу практичним питанням студентів, консультаціям, дискусіям та груповим проектам, залучаючи активні методи навчання. Заключним етапом цієї моделі є закріплення знань та самоперевірка, яка відбувається після заняття, отримавши завдання для самоаналізу та додаткового закріплення знань. Основними перевагами даної моделі є активне залучення студентів (вони беруть ініціативу у власному навчанні, маючи можливість самостійно систематизувати та аналізувати матеріал), індивідуальний підхід (студенти можуть опрацьовувати освітній

матеріал у власному темпі та обирати способи вивчення, який їм більше до вподоби), максимізація часу з викладачем (вчителю дозволяється більше часу приділяти практичним аспектам навчання та індивідуальній консультації студентів), сприяння критичному мисленню (здобувачі освіти навчаються аналізувати та обговорювати матеріал, систематизувати його, розвиваючи критичне мислення та творчий потенціал) [35].

За рахунок отриманого досвіду щодо дистанційного навчання через епідемію Covid-19 та впровадження карантину в закладах освіти швидко відбулась інтеграція інтерактивних технологій в освітній процес. Весь цей удосконалений досвід використовується зараз під час воєнного стану. Застосування сучасних мультимедійних засобів, веб-платформ, онлайн-курсів для зручного та ефективного навчання свідчить про розвиток цифрових компетентностей як науково-педагогічного складу так і здобувачів освіти. Використання цифрових засобів допомагає для навчання онлайн поза аудиторією, а на заняттях – більше часу присвячується активній дискусії, співпраці та практичним вправам. Це ознаменувало перехід від паперового документообігу до цифровізації освітнього процесу й управління ним. Як зазначає О. Даниленко, подібне використання сучасних інформаційних технологій для підтримки навчання та адміністративних процесів у час кібернетизації та модифікації інноваційними технологіями та гаджетами прийшло на український ринок з прогресивних європейських країн, і виступає як новий щабель осучаснення та діджиталізації [14].

Ще одним видом практичної діяльності в більшості фахових коледжів є навчально-ознайомлювальні практики та стажування. Наприклад, в фахових педагогічних коледжах специфічними виступають організація практик та стажувань у навчальних закладах, школах, садках для отримання практичних навичок та досвіду. Для автодорожніх коледжів – це практика роботи на станціях технічного обслуговування тощо. Такі практичні методи насичують освітній процес прикладними порадами, досвідом та корисними порадами. В

управлінні це реалізується на адміністративному рівні як створення відповідного структурного елементу – відділу з практики.

Менторська підтримка в закладі фахової передвищої освіти є важливим інструментом для забезпечення успішного навчання та розвитку здобувачів, та технічного персоналу. Ця форма підтримки спрямована на створення сприятливого освітнього середовища та допомогу всім учасникам освітнього процесу у досягненні їхніх навчальних та професійних цілей. Залучення досвідчених педагогів для надання консультацій та менторської підтримки молодшим викладачам та студентам виступає як ключовий аспект в управлінні освітнім процесом. На базі багатьох закладів освіти є практикуючий психолог, проводяться тижні психологічної підтримки та присутня номінальна «скринька довіри» – анонімний спосіб висловити свою проблему.

В своїх дослідженнях О. Маркова відзначає досить новою практикою в закладах фахової передвищої освіти створення професійних груп та комунітетів викладачів. Формування груп за інтересами для обміну досвідом, вивчення нових методик та спільної розробки навчальних курсів [31].

Значний вплив на освітній процес чинить участь у проєктах та конкурсах. Залучення здобувачів разом із науковими керівниками до участі у науково-дослідницьких проєктах, конференціях, олімпіадах та конкурсах стимулює творчий потенціал та розвиток навичок.

Ці інноваційні ефективні практики спрямовані на поліпшення якості освіти, більш ефективне управління та підготовку конкурентоспроможних фахівців в умовах сучасного світу.

Професійні коледжі мають на базі метод аналітики та звітність. Збір і аналіз даних для прийняття рішень у сфері освіти та створення звітів для внутрішнього та зовнішнього використання значно підвищують рівень якості освіти, допомагаючи відслідковувати позитивні та негативні коливання [11].

Як ефективний підхід до організації освітнього процесу, що передбачає заохочення здобувачів фахової передвищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього

середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів фахової передвищої освіти, включаючи надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства здобувачів фахової передвищої освіти та адміністрації, педагогічних (науково-педагогічних) та інших працівників закладу фахової передвищої освіти, виявлено студентоорієнтований тип навчання.

Таким чином, управління освітнім процесом у закладі передвищої освіти є невід'ємною складовою забезпечення якості освіти та розвитку освітнього закладу. Важливо враховувати сучасні тенденції у галузі освіти, поєднувати традиційні підходи з інноваційними методами управління та спрямовувати їх на досягнення стратегічних цілей освітнього закладу.

Серед ефективних практик управління освітнім процесом можна виокремити індивідуалізацію навчання, залучення висококваліфікованих педагогічних кадрів, застосування інноваційних навчальних технологій та активне співробітництво з роботодавцями. Крім того, важливим елементом є систематична оцінка результатів освітнього процесу, зворотний зв'язок та постійне вдосконалення методів та стратегій.

Успішне управління освітнім процесом передбачає залучення всіх учасників освітнього процесу – адміністрації, викладачів, студентів, інших співробітників, а також зовнішніх зацікавлених сторін. Ця спільна діяльність сприяє покращенню якості освіти, відповідності освітнього процесу сучасним вимогам та досягненню високих результатів навчання та підготовки кваліфікованих спеціалістів.

Загалом, ефективне управління освітнім процесом у закладі передвищої освіти є ключовим фактором успіху та досягнення високих стандартів освіти, сприяючи гармонійному розвитку закладу освіти та його впливу на формування якісної освіти в сучасному суспільстві.

Отже, узагальнивши сучасні тенденції управління освітнім процесом у закладі передвищої освіти можна сказати, що він є «...складним та

многогранним явищем, яке вимагає комплексного теоретичного та практичного управлінського підходу» [3, с.6]. Теоретичні аспекти управління освітнім процесом ґрунтуються на «...сучасних педагогічних та психологічних теоріях, які враховують індивідуальні особливості студентів, педагогічні та методичні аспекти, специфіку навчальних програм» [49, с.113].

Можна зробити висновок, що практичні аспекти управління освітнім процесом передбачають розробку та впровадження ефективних методів та стратегій навчання, адаптованих до потреб здобувачів та сучасних вимог суспільства. Ключовим елементом є використання інноваційних навчальних технологій, активне залучення інтерактивних методів та розвиток практичних навичок.

Важливим аспектом є сприяння та підтримка здобувачів освіти у їхньому особистісному та професійному розвитку. Управління освітнім процесом повинно сприяти створенню сприятливого освітнього середовища, що підтримує мотивацію до навчання, творчий підхід та активну участь студентів.

Врахування теоретичних та практичних аспектів управління освітнім процесом сприяє підвищенню якості освіти, розвитку особистості здобувача освіти та готовності до професійної діяльності. Забезпечення ефективного управління освітнім процесом у закладі передвищої освіти є ключовим фактором успіху, що відображається на якості навчання та конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Через те, що управління освітнім процесом у закладі передвищої освіти є складним та динамічним завданням, воно базується на комплексі теоретичних засад та передових практик. Як зауважує Г. Шевчук: «В основі успішного управління освітнім процесом лежить належне врахування освітніх цілей, потреб сучасного суспільства, вимог ринку праці та особливостей студентської аудиторії» [52, с.29].

Загалом теоретичні аспекти управління освітнім процесом ґрунтуються на сучасних педагогічних теоріях, психологічних концепціях, технологіях

навчання та організаційних моделях. Ці аспекти допомагають розробити відповідні стратегії, програми та методи навчання, адаптовані до потреб здобувачів освіти та сприяючі їхньому гармонійному розвитку.

Ефективні практики управління освітнім процесом передбачають впровадження інноваційних підходів до навчання, застосування інтерактивних методів, сприяння активній участі здобувачів освіти у освітньому процесі та розвитку їхніх критичного мислення та творчих здібностей.

Забезпечення якісного управління освітнім процесом відбувається через поєднання теоретичних засад з ефективними практичними діями, спрямованими на досягнення високих стандартів освіти та виховання висококваліфікованих фахівців. Головним моментом є розуміння та врахування індивідуальних потреб та особливостей здобувачів, формування стимулюючого та сприятливого освітнього середовища.

Узагальнюючи вищесказане, можна зазначити, що ефективне управління освітнім процесом базується на теоретичних концепціях та кращих практиках, сприяючи досягненню найвищих стандартів освіти та формуванню конкурентоспроможних випускників.

Висновки до першого розділу

Здійснено аналіз наукового фонду з метою аналізу теоретичних засад управління освітнім процесом закладу передвищої освіти. Доведено, що теоретичні аспекти управління освітнім процесом ґрунтуються на сучасних педагогічних теоріях, психологічних концепціях, технологіях навчання та організаційних моделях. Ці аспекти допомагають розробити відповідні стратегії, програми та методи навчання, адаптовані до потреб здобувачів та сприяючі їхньому гармонійному розвитку. Ефективні практики управління освітнім процесом передбачають впровадження інноваційних підходів до навчання, застосування інтерактивних методів, сприяння активній участі

студентів у освітньому процесі та розвитку їхніх критичного мислення та творчих здібностей. Забезпечення якісного управління освітнім процесом відбувається через поєднання теоретичних засад з ефективними практичними діями, спрямованими на досягнення високих стандартів освіти та виховання висококваліфікованих фахівців. Головним моментом є розуміння та врахування індивідуальних потреб та особливостей здобувачів, формування стимулюючого та сприятливого освітнього середовища.

2. Проаналізовано позитивні практики управління освітнім процесом закладу передвищої освіти та визначено, що з-поміж ефективних практик управління освітнім процесом можна видокремити індивідуалізацію навчання, залучення висококваліфікованих педагогічних кадрів, застосування інноваційних навчальних технологій та активне співробітництво з роботодавцями. Крім того, важливим елементом є систематична оцінка результатів освітнього процесу, зворотний зв'язок та постійне вдосконалення методів та стратегій.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Організація емпіричного дослідження

Стан управління освітнім процесом в будь-якому навчальному закладі може змінюватися з часом і залежить від багатьох чинників, таких як адміністративне керівництво, кадровий склад, фінансування, актуальність освітніх програм, використання сучасних педагогічних методів, співпраця зі здобувачами та багато інших факторів. Водночас реалії сьогодення в умовах військового стану та карантину вносять суттєві корективи саме в напрямки реалізації управління фаховими передвищими закладами освіти із врахуванням їх специфіки.

Дане твердження стало поштовхом для проведення дослідження у межах кваліфікаційної роботи, а саме: організація анонімного анкетування та бесіди з учасниками освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти міста Одеси щодо управління освітнім процесом в закладі освіти такого типу.

Для отримання конкретної інформації про стан управління освітнім процесом нами проведено анонімне онлайн-анкетування на базі Одеського фахового педагогічного коледжу. На сьогоднішній день ми звернулися до самого коледжу та офіційних джерел інформації, таких як їхній вебсайт, звіти та інші документи, які містили актуальну інформацію щодо управління освітнім процесом.

Мета проведення емпіричного дослідження щодо управління освітнім процесом в Одеському педагогічному коледжі багатоаспектна та полягає в оцінці, аналізі та покращенні системи управління освітнім процесом у коледжі:

1. Оцінка якості навчання та викладання: мета дослідження полягає в оцінці ефективності педагогічних методів та підходів, що використовуються в коледжі.

2. Аналіз ставлення здобувачів до освітнього процесу: дослідження спрямоване на вивчення ставлення студентів до освітніх програм, викладачів, методів навчання та загального освітнього середовища.

3. Оцінка доступності ресурсів та інфраструктури: метою анкетування є оцінка доступності та якості матеріально-технічної бази коледжу, включаючи бібліотеки, лабораторії, інформаційні технології, тощо.

4. Оцінка ефективності комунікації та співпраці між здобувачами, викладачами та адміністрацією: дослідження допоможе визначити якість комунікації та співпраці всередині коледжу, що важливо для покращення освітнього процесу.

5. Вивчення ефективності навчальних програм та методичних матеріалів: анкетування має на меті визначити, наскільки навчальні програми та матеріали відповідають сучасним вимогам та потребам здобувачів.

6. Розробка рекомендацій та стратегій покращення: метою дослідження виступає розробка конкретних рекомендацій та стратегій для покращення управління освітнім процесом в коледжі.

Отже, мета емпіричного дослідження управління освітнім процесом в Одеському педагогічному коледжі полягає в оцінці та аналізі основних аспектів навчання і викладання, структури та якості освітнього процесу з метою вдосконалення та підвищення ефективності навчання.

Для дослідження стану управління освітнім процесом нами було проведено анонімне анкетування здобувачів, педагогічних, науково-педагогічних працівників та технічного персоналу закладу фахової передвищої освіти м. Одеси. У дослідженні взяло участь 60 респондентів, які оцінили стан управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти, в якому працюють.

Як вже зазначалося, для дослідження було створено анонімне анкетування, яке нараховувало 21 запитання. Більшість запитань (17) були закритого типу та мали декілька варіантів відповіді (від 3 варіантів відповіді до 6). Одне запитання необов'язкової відповіді мало відкритий тип, де респондент мав можливість анонімно, на власний розсуд залишити чи не залишити побажання щодо удосконалення управління освітнім процесом в закладі фахової передвищої освіти. Та запитання №4, 9 та 10 мали змішаний тип відповіді, де можна було як натиснути один з вже запропонованих варіантів, так і обрати варіант «Інше» та висловити свій різновид відповіді.

Створена анкета містить запитання, спрямовані на оцінку ефективності управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж». Анкета включає такі розділи та запитання:

- Загальні дані про респондента: вік та посада (з можливим вибором одного варіанту, включаючи «Ваш варіант»).
- Розуміння поняття «ефективне управління освітнім процесом»: запитання стосувалося різних визначень та поглядів на ефективне управління освітнім процесом.
- Засоби комунікації: запитання про методи інформаційної комунікації між адміністрацією, викладачами та здобувачами.
 - Залучення здобувачів освіти до управління освітнім процесом.
 - Доступність ресурсів для навчання.
 - Підтримка розвитку міжпредметних навичок студентів.
 - Оцінка якості освітніх програм.
 - Відстеження та оцінка академічної ефективності студентів.
 - Інформаційні канали для отримання оновлень і важливої інформації.
 - Оцінка використання онлайн-навчання в специфічних умовах (воєнний стан, карантин).
- Оцінка ефективності використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі.

- Програми підтримки здобувачів з особливими потребами.
- Відповідність освітньої програми сучасним вимогам ринку праці.
- Взаємодія з роботодавцями та можливості для стажування та практики здобувачів.
- Програми професійного розвитку для викладачів та персоналу.
- Заходи для покращення якості освіти в коледжі.
- Доступність консультативної підтримки учасників освітнього процесу.
- Рівень задоволеності наданою освітньою програмою.
- Потреба в удосконаленні управління освітнім процесом в коледжі.
- Пропозиції щодо удосконалення управління освітнім процесом в коледжі.

На нашу думку ця анкета допоможе зібрати думки та оцінки від різних учасників освітнього процесу та створить основу для аналізу та розробки стратегій покращення управління освітнім процесом в Одеському педагогічному фаховому коледжі. Анкета була розміщена на офіційних платформах закладу освіти (сайт Одеського фахового педагогічного коледжу, платформа Google for Education (Google Workspace)) та була проведена попередня інформаційна кампанія серед науково-педагогічного складу й здобувачів щодо опитування задля аналізу рівня якості управління освітнім процесом. Часові обмеження для участі в анонімному анкетуванні склали впродовж двох тижнів.

2.2. Аналіз результатів дослідження

Основними кваліфікаційними категоріями учасників опитування були здобувачі освіти – 63,3%, представники адміністрації закладу фахової передвищої освіти (надалі ЗФПО) – 11,7%, викладачі – 5 %, методисти – 3,3%, класні керівники – 8,3 %, технічний персонал – 8,3%, окрім основних співробітників у анкетуванні взяли участь асистенти та психологи.

Посада

60 відповідей

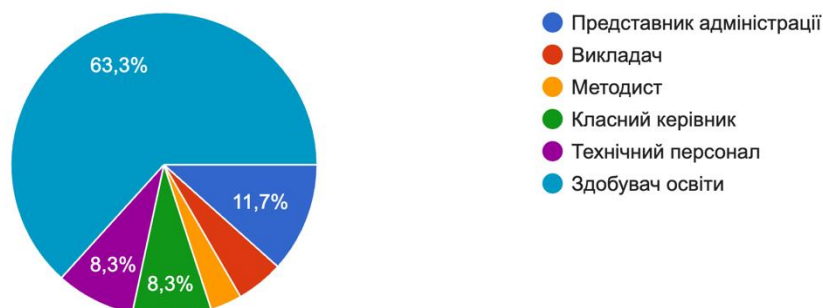

Рис. 2.2. Розподіл респондентів за кваліфікаційною категорією

Вік опитуваних в основному належав до груп 18-23 – 36,7 % (22 особи), до 18 років – 26,7% (16 осіб) та 36-45 – 23,3 % (14 осіб), інші вікові групи, а саме 23-35 – 10% (6 осіб), 46-65 – 3,3% (2 особи). Оскільки науково-педагогічний склад досить молодий то варіант відповіді «понад 65» не мав актуальності.

Вік

60 відповідей

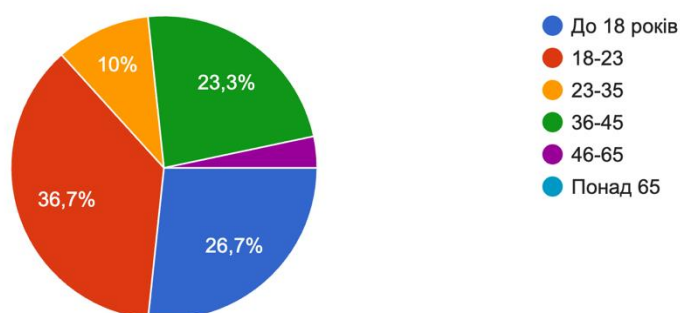

Рис. 2.3. Розподіл респондентів за віком

Щодо володіння термінологічним поняттям «ефективне управління освітнім процесом», то лише 45% респондентів визначили найбільш повне тлумачення цього терміну, 28,3% – плутають термін «управління» та «менеджмент», ще 18,3% визначають його як «сукупність організаційних,

правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення освітніх потреб учасників освітнього процесу»; 8,3% позначили як достатнє «раціональне та відповідальне використання та взаємодія з адміністрацією закладу передвищої освіти для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті усіх учасників освітнього процесу». Отримані результати дають можливість зробити висновок, що майже половина респондентів досить правильно розуміють, що таке управління освітнім процесом, мають загальне розуміння наскільки воно має широкий спектр процесів, які визначають його ефективність.

Що ви розумієте під поняттям «ефективне управління освітнім процесом» у закладі

фахової перед вищої освіти?

60 відповідей

Рис. 2.4. Розподіл відповідей щодо визначення поняття «ефективне управління освітнім процесом»

Для відповіді на наступне запитання, респондентам потрібно було обрати інструменти або методи, які використовуються для забезпечення комунікації між адміністрацією та викладачами, студентами в коледжі. Так, лише електронною поштою користуються 13,3% респондентів, спілкуються виключно за рахунок зборів та нарад 43,3%, для отримання будь-яких освітніх консультацій або для вирішення питань 30% опитуваних

використовують внутрішні комунікаційні платформи. Уточнюється, що такою платформою виступає Google Workspase, але вхід лише з домену *ori.edu.ua*, що свідчить про створення локального осередку для комунікації. З одного боку, таке використання хмарних технологій є логічним, адже спілкування відбувається лише з відкритими доменами, до онлайн-класів та груп можна додавати лише здобувачів Одеського педагогічного фахового коледжу, а стейкхолдерів та роботодавців лише як запрошених користувачів. З іншого боку, це унеможлиблює втручання в комунікацію сторонніх суб'єктів. Проте, в опитуванні є цікаве доповнення, адже 13,5% респондентів комбінують всі вищезазначені методи забезпечення комунікації, не послуговуючись одним певним способом.

Які інструменти або методи використовуються для забезпечення комунікації між адміністрацією та викладачами, студентами в коледжі?

60 відповідей

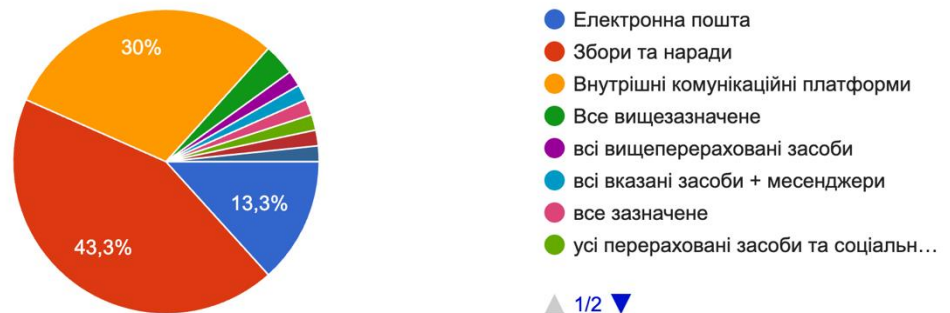

Рис. 2.5. Розподіл відповідей щодо визначення способу комунікації між адміністрацією закладу освіти та іншими учасниками освітнього процесу

Важливим запитанням в сфері управління якісним освітнім процесом є його доступність для всіх. Відповідно нами було зосереджено питання щодо підходу до навчання, який спрямований на те, щоб надати всім учасникам освітнього процесу можливість отримувати якісну освіту, незалежно від їхньої фізичної, інтелектуальної, соціальної чи емоційної спроможності.

Таким чином на запитання «Чи існують в коледжі програми підтримки студентів з особливими потребами?» більше половини респондентів (69,4%) визначили, що «Так», 22,2% опитаних не були впевнені в наявності таких програм та умов для інклюзивної освіти. 8,3% респондентів звернули увагу на відсутність сприятливих умов для здобувачів з освітніми потребами.

Чи існують в коледжі програми підтримки студентів з особливими потребами?

36 відповідей

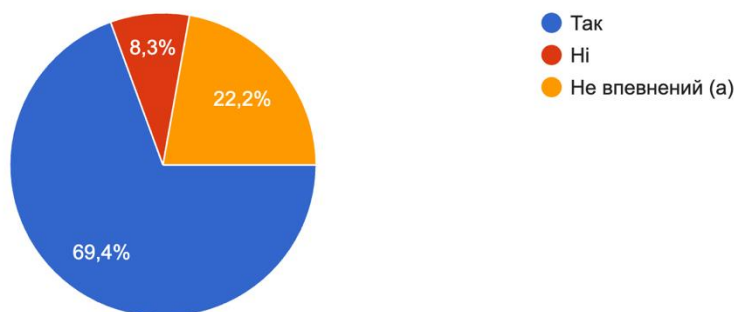

Рис. 2.6. Розподіл відповідей щодо наявності програми підтримки студентів з особливими потребами

Чи існують в коледжі система залучення студентів до участі в управлінні освітнім процесом?

60 відповідей

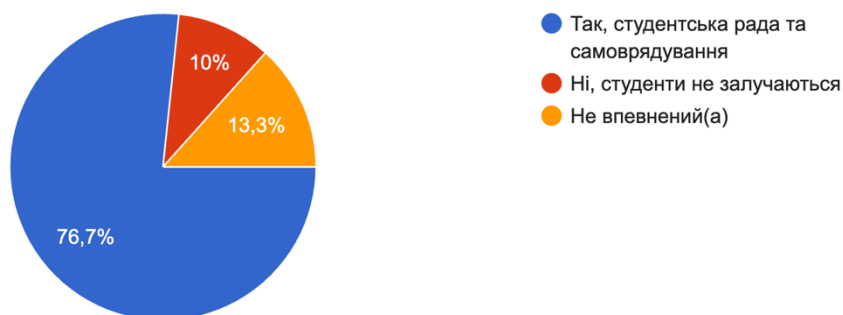

Рис. 2.7. Розподіл відповідей щодо залученості студентів до участі в управлінні освітнім процесом

Оцінка залученості студентів до участі в управлінні освітнім процесом продемонструвала (див. рис.2.7), що 76,7% учасників опитування знають про наявність студентської ради та самоврядування, можливо навіть приймають участь в роботі цього органу влади. 13,3% та 10% респондентів були не впевнені та не знали про існування можливості брати участь в житті Одеського педагогічного фахового коледжу. Це говорить про те, що зі здобувачами освіти не проводяться агітаційні та інформаційні інструктажі, що студенти не відчують підтримки та бажання вдосконалити управління освітнім процесом в фаховому закладі передвищої освіти, де навчаються.

Оцінюючи рівень доступності ресурсів для навчання (наприклад, бібліотека, читальна зала, комп'ютерні класи) в Одеському педагогічному фаховому коледжі, більшість респондентів висловились, що він є достатнім – 45%, для 41,7% опитуваних рівень доступності виявився задовільним (найвищим), звернули увагу на недостатнє забезпечення комп'ютерними технологіями – 11,7% респондентів. Не визначилися з рівнем задоволеності матеріально-технічною базою та доступом до неї 1,7% опитаних.

Як ви оцінюєте доступність ресурсів для навчання (наприклад, бібліотека, читальна зала, комп'ютерні класи) в Одеському педагогічному фаховому коледжі?

60 відповідей

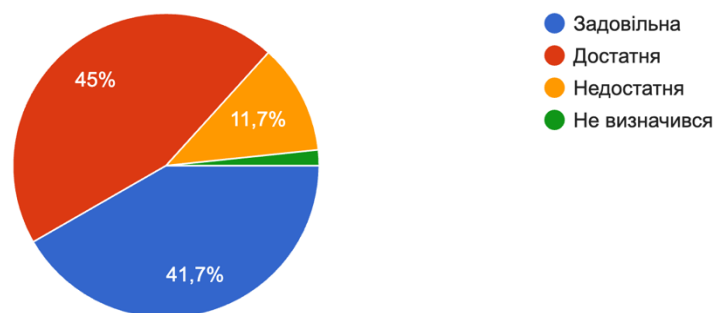

Рис. 2.8. Розподіл відповідей щодо оцінки доступності ресурсів для навчання

Основною з проблем управління ЗФПО, які були нами розглянуті під час аналізу науково-методичної літератури: недостатня увага перевірці освітніх програм, що переважно призводить до низького рівня оцінки якості освітнього процесу. Саме тому для нас було важливим зрозуміти думку респондентів, щодо частоти моніторингу цього питання. Так думки опитуваних поділились у рівній кількості протилежно (див. рис.2.9): 46,7% респондентів вважають, що оцінка та перевірка якості освітніх програм відбувається раз на кілька років, а 43,3% - що регулярно (щорічно). 10% учасників опитання вважають, що моніторинг наявних програм проводиться за потребою. Це в свою чергу свідчить про неактуальність розроблених освітніх програм, про їх поверхневий контроль та перевірку.

Як часто проводяться оцінки та перевірки якості освітніх програм у вашому коледжі?

60 відповідей

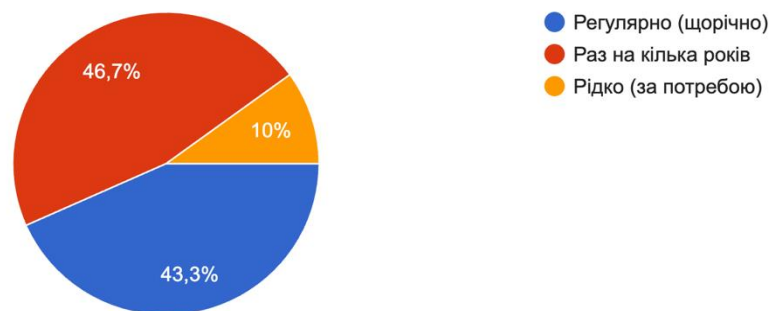

Рис. 2.9. Розподіл відповідей щодо частоти оцінки та перевірки освітніх програм

На відміну від попередніх запитань, це було оцінене достатньо однорідно (рис. 2.10). Зазначають, що в коледжі існують ініціативи щодо підтримки розвитку міжпредметних навичок у студентів – 75%. Не впевненими та обравшими варіант «Ні» стали відповідно 15% та 10% респондентів. У

такому випадку можна запропонувати два варіанти інтерпретації: перший – заклад передвищої освіти має різний рівень підтримки міжпредметних навичок, другий – опитувані не повністю розуміють, про які саме ініціативи йде мова, тому мають складнощі з відповіддю. Ці та інші проблеми в закладі фахової передвищої освіти має вирішувати керівник (директор), керуючись Положеннями з навчальної роботи. Також це говорить про те, що певна кількість здобувачів освіти не відчуває, що отриманих на заняттях міжпредметних навичок достатньо.

Чи існують в коледжі ініціативи для підтримки розвитку міжпредметних навичок у студентів?

60 відповідей

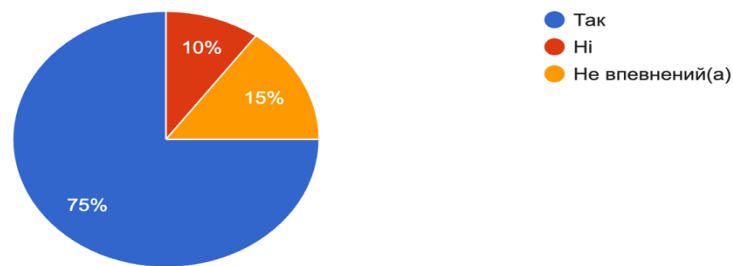

Рис. 2.10. Розподіл відповідей щодо наявності ініціатив для підтримки міжпредметних навичок

Проаналізувавши відповіді респондентів щодо існування системи відстеження та оцінки академічної ефективності студентів виявлено, що 43,3% вважають, що «Так», 33,3% респондентів – не впевнені в наявності подібної, а 20% - вважають, що такої немає в Одеському фаховому педагогічному коледжі. Натомість, цікавим є те, що 3,4% опитаних уточнили, яким саме чином перевіряється академічна ефективність здобувача освіти – в ЗФПО існує перевірка у вигляді директорських контрольних, що проводяться раз на навчальний рік, задля моніторингу освітньої успішності. Чи потрібен в такому разі й контроль публікаційної активності та участь у творчих конкурсах не уточнюється.

Чи існує в коледжі система відстеження та оцінки академічної ефективності студентів?

60

відповідей

Рис. 2.11. Розподіл відповідей щодо наявності системи оцінки

За даними опитування майже кожен другий з учасників освітнього процесу (51,7%) у своїй професійній діяльності використовує соціальні мережі (Viber, Telegram, WhatsApp тощо). 21,7% респондентів користується послугами офіційного веб-сайту коледжу для отримання оновлень та важливої інформації про коледж. А 10% сприймає інформацію лише через електронне листування. Решта опитаних – 16,9% вдало комбінують усі засоби зв'язку, задля того, щоб залишатися в освітньому процесі у будь-який час. Це говорить про високий рівень цифровізації освітньої осередку та про гарну комунікативну атмосферу в ЗФПО. Таким чином збільшується швидкість розповсюдження адміністративних наказів, актуальних новин та реагування на них.

Якими інформаційними каналами користуєтесь для отримання оновлень та важливої інформації в коледжі?

60 відповідей

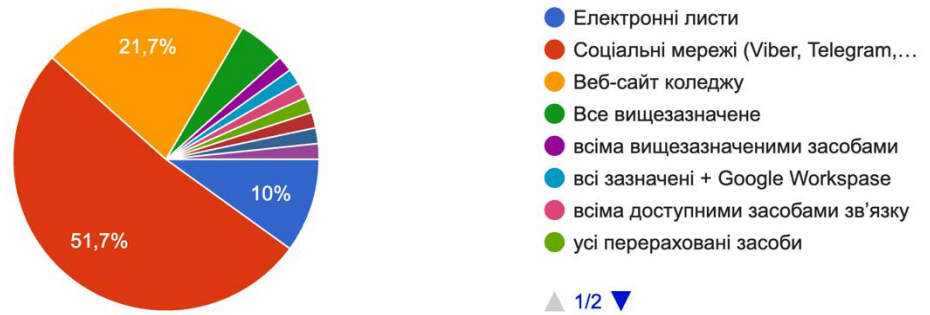

Рис. 2.12. Розподіл відповідей щодо користування інформаційними каналами для отримання важливих оновлень в коледжі

Оцінка доцільності використання онлайн-навчання в ЗФПО під час воєнного стану та за умов карантину здійснювалася за шкалою семантичної диференціації. У цьому блоці питань респонденти мали можливість оцінити доцільність за рівнем згоди з даним твердженням від 1 до 10, де 1-найнижчий бал, а 10 – найвищий. Шкалу оцінювання зазначених тверджень для оцінки рівня доцільності використання онлайн-навчання нами було запропоновано таким чином: 10-8 – високий рівень, 7-6 – достатній, 5-4 – задовільний та 3-1 – незадовільний (недостатній). Отже, задовільний рівень загалом обрали 28,3% респондентів (4 бали – 13,3%, 5 балів – 15%), оцінили доцільність використання онлайн-навчання в ЗФПО під час воєнного стану та за умов карантину на достатньому рівні – 40% опитаних (6 балів – 21,7%, 7 балів – 18,3%), високо оцінили розумність використання дистанційного навчання – 23,3% (на 8 балів – 23,3%). Проте, жоден з опитаних не відзначив застосування онлайн-навчання на 9 та 10 балів, це означає, що його доцільність не є досконалою, а здобувачі та викладачі стикаються з переліком проблем під час його користування. Це зумовлює проведення роботи щодо покращення доцільності використання онлайн-навчання в ЗФПО під час воєнного стану та за умов карантину.

Оцініть за шкалою семантичної диференціації від 1 до 10 (де 1-найнижчий показник, а 10-найвищий) доцільність використання онлайн-.... під час воєнного стану та за умов карантину

60 відповідей

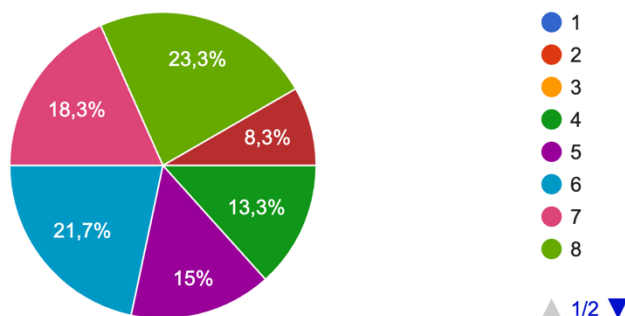

Рис. 2.13. Розподіл відповідей щодо оцінки доцільності використання дистанційного навчання в коледжі

Наступне запитання прямо поєднується з попереднім і демонструє оцінку ефективності використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі в коледжі (див. рис.2.14). Так, найменший показник у малої ефективності – 21,7%. Натомість, дуже ефективним вважають 23,3% респондентів. Проте більшість опитаних тяжіють до посередньої ефективності використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі в закладі фахової передвищої освіти.

Як ви оцінюєте ефективність використання інформаційних комп'ютерних

технологій в освітньому процесі в коледжі?

60 відповідей

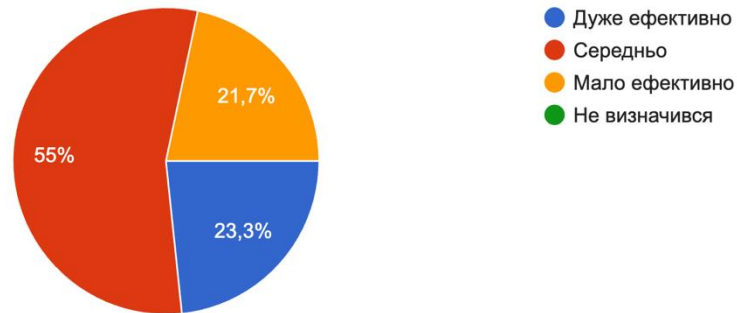

Рис. 2.14. Розподіл відповідей щодо оцінки ефективності використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі

Оцінка відповідності освітньої програми сучасним вимогам ринку праці є важливим аспектом у забезпеченні якісної освіти. Ця оцінка допомагає переконатися, що випускники закладу мають необхідні навички та знання для успішної кар'єри на ринку праці. Отже, за даними опитування для 31,7% респондентів (19 осіб) освітні програми в Одеському фаховому педагогічному коледжі відповідають повністю вимогам ринку праці і підготували їх для подальшого здобуття освіти чи педагогічного досвіду на місці роботи. Для 21,7% опитаних освітні програми не відповідають очікуванням та не допоможуть якісно виконувати свою роботу в майбутньому. Найменше опитаних – 3,3% (2 особи) ще не визначились, чи відповідають запропоновані закладом передвищої освіти освітні програми вимогам ринку праці. Найбільший відсоток респондентів – 43,3% зазначили, що у зв'язку зі швидкістю змін актуальних вимог на ринку праці, освітні програми відповідають частково і потребують постійного вдосконалення.

Як ви оцінюєте відповідність освітньої програми сучасним вимогам ринку праці?

60 відповідей

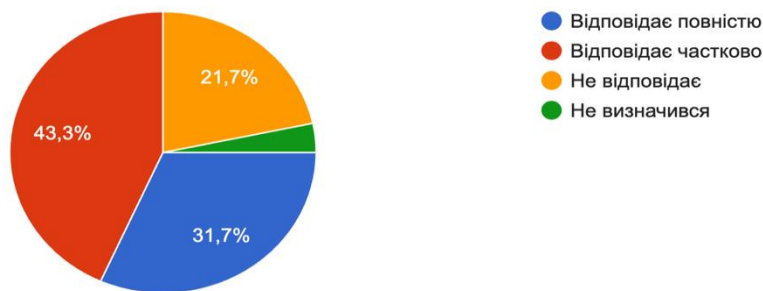

Рис. 2.15. Розподіл відповідей щодо оцінки відповідності освітніх програм вимогам ринку праці

Оцініть за шкалою семантичної диференціації від 1 до 10 (де 1- найнижчий показник, а 10-найвищий) взаємодію коледжу з роботодавцями та можливості для стажування та практики для студентів?

60 відповідей

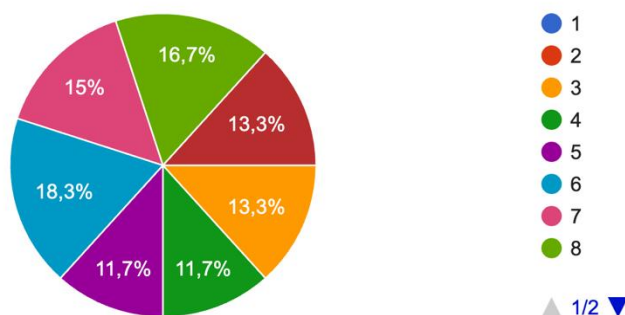

Рис. 2.16. Розподіл відповідей щодо оцінки взаємодії коледжу з роботодавцями для стажування та практики студентів

Оцінка взаємодії коледжу з роботодавцями та можливості для стажування та практики для студентів здійснювалася за шкалою семантичної диференціації (див. рис.2.16). Під час відповіді на це запитання респонденти мали можливість оцінити взаємодію за рівнем згоди з даним твердженням від 1 до 10, де 1- найнижчий бал, а 10 – найвищий. Шкалу оцінювання зазначених тверджень для оцінки взаємодії коледжу з роботодавцями та можливості для стажування та практики для студентів нами було запропоновано таким чином: 10-8 – високий рівень, 7-6 –

достатній, 5-4 – задовільний та 3-1 – незадовільний (недостатній). Отже, для 13,3% респондентів взаємодія між коледжем та роботодавцями має незадовільний рівень (1-2 бали – 0%, 3 бали- 13,3%). Задовільним комунікацію між представниками педагогічного коледжу та роботодавцями, а також можливості для стажування та практики вважають – 23,4% опитаних (4 бали – 11,7%, 5 балів – 11,7%). На достатньому рівні виокремлено дані твердження для 33,3% респондентів. Високо оцінили можливості для кар'єрного зростання та стажування лише 20% респондентів (8 балів – 16,7%, 9 балів – 13,3%). Тобто більшість опитаних здобувачів освіти не вважають кооперацію коледжу та стейкхолдерів досконалою, прагнуть до ширшого спектру можливостей, що може їм надати стажування та виробнича практика.

З огляду на результати наступного запитання можна зробити висновок, що про наявність та різноманітність програм професійного розвитку в закладі фахової передвищої освіти знає лише менше половини респондентів – 41,7%. Майже половина (48,3% опитаних) були не впевнені в існуванні у коледжі програм стажування та підвищення кваліфікації, або були незадоволені їх структурною та внутрішньою наповненістю. Про відсутність програм професійного розвитку як такого заявило 1,7% респондентів. 8,3% опитаних обрали варіант «Інше».

Чи існує у коледжі програма професійного розвитку для викладачів та персоналу?

60 відповідей

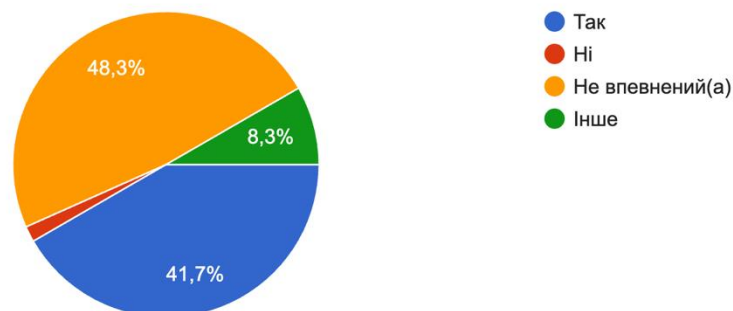

Рис. 2.17. Розподіл відповідей щодо існування програм професійного розвитку в коледжі

Оцінюючи рівень доступності консультативної підтримки для учасників освітнього процесу (див. рис.2.18), найвищі показники надано 26,7 % респондентів, задовільну доступність до послуг психологічної служби, відділу кадрів та бухгалтерії, а також за консультаціями до викладачів-методистів – 63,3%, низький показник – 6,7 % та не визначились або не звертались за консультаційною допомогою – 3,3%.

Як ви оцінюєте доступність консультативної підтримки для учасників освітнього процесу у вашому закладі?

60 відповідей

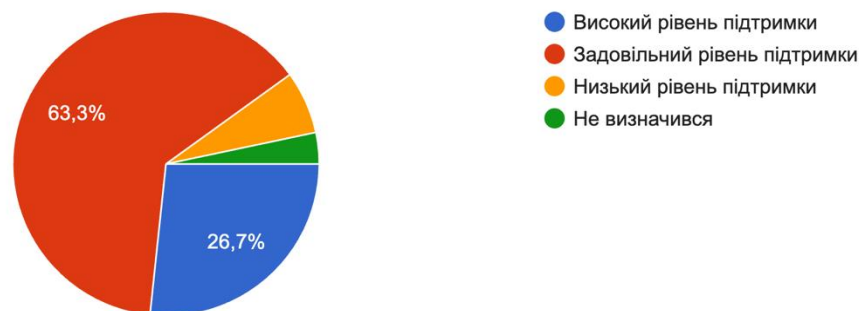

Рис. 2.18. Розподіл відповідей щодо доступності консультативної підтримки для учасників освітнього процесу в коледжі

З переліку наявних заходів, що проводяться для покращення якості освіти в Одеському педагогічному фаховому коледжі (див. рис.2.19), за варіанти підвищення кваліфікації викладачів та розробки нових навчальних програм висловились рівна кількість респондентів – по 26,7%. 10% опитаних визначили, що для покращення якості управління освітнім процесом потрібно залучити зовнішніх експертів для оцінки якості. 36,7% респондентів обрали варіант «Інше», що свідчить про те, що заклад може

використовувати не тільки базові заходи, а й визначається окремими методами підтримки та покращення якості освіти.

Які заходи вживаються для покращення якості освіти в Одеському педагогічному фаховому коледжі?

60 відповідей

Рис. 2.19. Розподіл відповідей щодо заходів, що проводяться для покращення якості освіти в Одеському педагогічному фаховому коледжі

Оцінюючи рівень задоволеності наданою освітньою програмою в Одеському педагогічному фаховому коледжі, 40% надали їй високий рівень, середньо задоволені наявними освітніми програмами – 46,7%. Низького рівня освітні програми для 6,7% респондентів. Не визначились 6,7% опитаних.

Як ви оцінюєте рівень задоволеності наданою освітньою програмою в Одеському педагогічному фаховому коледжі?

60 відповідей

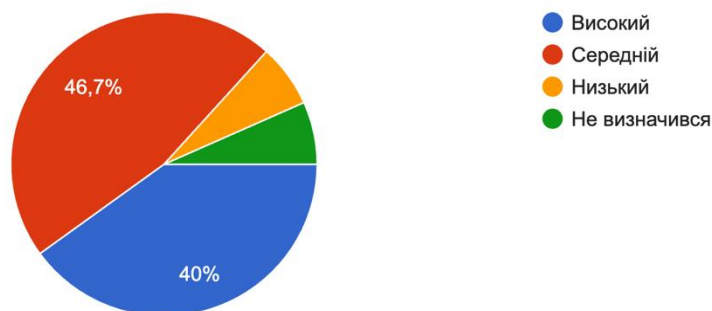

Рис. 2.20. Розподіл відповідей щодо оцінки рівня задоволеності наданою освітньою програмою в Одеському педагогічному фаховому коледжі

На запитання щодо потреби вдосконалення рівня управління освітнім процесом в ЗФПО всі 60 осіб (100%) респондентів відповіли «Так». У такому випадку можна запропонувати два варіанти інтерпретації: перший – заклад передвищої фахової освіти має суттєві недоліки і потребує удосконалення та реформування, щоб бути гідним осередком педагогічної діяльності, другий – опитувані завжди прагнуть до досконалості, тому мають на меті покращення вже наявних здобутків та підвищення статусу свого закладу освіти.

Дане опитування засвідчило стійке бажання щодо удосконалення управління освітнім процесом в Одеському педагогічному фаховому коледжі. Було передбачено відкрите запитання, метою якого є виявлення методів та засобів удосконалення. Серед відповідей найбільшої уваги зазнала тематика підтримки студентів та розвитку їх практичних умінь, залучення їх до оцінки якості управління освітнім процесом, формування навичок майбутнього та педагогічної майстерності, вдосконалення їх професійної ідентичності. Загалом висловились щодо пропозицій 11 респондентів.

Також 10 відповідей стосувались удосконалення управління освітнім процесом в Одеському педагогічному фаховому коледжі шляхом розумного управління ресурсами. Респонденти звернули увагу на прозоре управління ресурсами, моніторинг та аналіз можливостей закладу, збільшення

фінансування та оновлення матеріально-технічної бази, адже будь-які зміни, на думку опитуваних, потребують значних матеріальних вкладень.

9 респондентів зазначили у своїх відповідях адаптацію та оновлення освітніх програм з урахуванням сучасних тенденцій, технологічних змін та з оглядом на актуальні вимоги ринку праці. На подібну кар'єрну підтримку зробили акцент 8 опитуваних. Було виголошено про необхідність подальшого супроводу здобувача освіти як студента ЗВО (бакалавра, магістра, аспіранта), так і у ролі вихователя та методиста. Однією з пропозицій стало – організація кар'єрних ярмарок та профорієнтаційні зустрічі.

Доволі частим варіантом відповіді стало «Стимулювання наукових досліджень та інновацій» – 6 респондентів. Чотири опитуваних зазначили, що воліли б удосконалити розвиток педагогічної майстерності викладачів і студентів, шляхом збільшення інформаційної консультації щодо академічної доброчесності та мобільності. На ці теми рекомендовано проводити підвищення кваліфікації та стажування викладачів та тренінги, семінари для студентів. 4 респонденти віддали перевагу сфері співпраці та взаємодії зі стейкхолдерами. Було виокремлено потребу залучати сторонніх освітніх експертів в розбудові системи моніторингу за якістю освіти. А також проводити регулярні опитування роботодавців і випускників щодо потреб у фахових навичках і знаннях.

Для отримання конкретної інформації про стан управління освітнім процесом нами проведена індивідуальна бесіда на базі Одеського фахового педагогічного коледжу з учасниками освітнього процесу (43 представника закладу, серед яких 2 – представники адміністрації, 19 – педагогічні, науково-педагогічні працівники, 22 – здобувачі освіти).

В ході бесіди виявлено, що учасники бесіди визначають переваги свого закладу та рекомендують Одеський фаховий педагогічний коледж:

- за можливості професійного розвитку – 67,3 % опитаних;
- за сприятливе середовище для роботи та спілкування – 61,4 %;

- за забезпечення стабільності – 56,9 %.

Серед індивідуальних коментарів стосовно переваг закладу назвали:

- задоволення від роботи зі студентами;
- гнучкий графік роботи;
- традиції та репутація коледжу;
- стабільність виплати заробітної плати.

Аналіз коментарів допоміг виявити причини, через які викладачі не рекомендували б заклад як місце праці, а саме:

- неконкурентна заробітна плата.

Здобувачі освіти зазначили, що мають можливість самореалізації під час освітнього процесу – 89 %, на відміну від науково-педагогічних працівників, які визначили тільки 39 % (причини, що негативно впливають на самореалізацію – наслідки психологічного стану (реакція на воєнні дії, карантин), неконкурентна заробітня платня, дистанційне навчання).

Більш ніж 66 % тих, хто брав участь в бесіді, – працівники зі стажем роботи у Одеському фаховому педагогічному коледжі понад 10 років. Можна вважати, що більшість працівників таки ідентифікує себе з закладом, приймаючи корпоративні цінності.

Серед питань, що на думку учасників, потребує уваги з боку керівництва коледжу були виділені наступні: недостатність бази для експериментальних майданчиків (7,1%), незручний розклад (9,4%), низька мотивація здобувачів (20,6%), недостатня кількість аудиторних занять (8,2%). При цьому, слід зазначити, що суттєва частина опитаних (59 %), відмітили відсутність проблем в організації освітнього процесу, що потребують першочергового вирішення.

Отже, в межах опитування чітко показані прогалини та недоліки в системі управління освітнім процесом, проте є й позитивні дані, які демонструють, що в Одеському педагогічному фаховому коледжі присутнє бажання вдосконалюватись та бути осередком педагогічної діяльності.

Висновки до другого розділу

Проведено емпіричне дослідження з виявлення специфіки управління освітнім процесом закладу передвищої освіти. Відповідно вимог експерименту розроблено спеціальну анкету. Створена анкета містила запитання, спрямовані на оцінку ефективності управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж». Анкета включає такі позиції: загальні дані про респондента: вік та посада (з можливим вибором одного варіанту, включаючи «Ваш варіант»); розуміння поняття «ефективне управління освітнім процесом»: запитання стосувалося різних визначень та поглядів на ефективне управління освітнім процесом; засоби комунікації: запитання про методи інформаційної комунікації між адміністрацією, викладачами та студентами; залучення студентів до управління освітнім процесом; доступність ресурсів для навчання; підтримка розвитку міжпредметних навичок студентів; оцінка якості освітніх програм; відстеження та оцінка академічної ефективності студентів; інформаційні канали для отримання оновлень і важливої інформації; оцінка використання онлайн-навчання в специфічних умовах (воєнний стан, карантин); оцінка ефективності використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі; програми підтримки студентів з особливими потребами; відповідність освітньої програми сучасним вимогам ринку праці; взаємодія з роботодавцями та можливості для стажування та практики студентів; програми професійного розвитку для викладачів та персоналу; заходи для покращення якості освіти в коледжі; доступність консультативної підтримки учасників освітнього процесу; рівень задоволеності наданою освітньою програмою; потреба в удосконаленні управління освітнім процесом в коледжі; пропозиції щодо удосконалення управління освітнім процесом в коледжі.

РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Організація та управління освітнім процесом закладу передвищої освіти

Глобальні економічні та технологічні зміни, процес євроінтеграції, вимоги національних ринків праці висувають нові норми до підготовки фахівців та їх компетентностей. У цьому випадку підготовка до вступу на освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого бакалавра потребує суттєвої модернізації і підтримки. Впровадження новітніх управлінських технологій у діяльність закладів професійної передвищої освіти стає неодмінною тенденцією сучасного повсякденного життя.

Ефективне управління освітнім процесом у закладі фахової передвищеної освіти є невід'ємною складовою його успішності та впливає на якість підготовки фахівців. Сучасна динамічна соціально-економічна ситуація вимагає непередженого та стратегічного керівництва, спрямованого на адаптацію освітнього процесу до вимог ринку праці та інноваційних технологій. Оптимізація управлінських підходів та використання передового досвіду у цій сфері є важливим кроком у підвищенні результативності закладу освіти та забезпеченні якісної освіти для майбутніх спеціалістів.

Наразі в Україні досить актуальною є комплексно-системна модель управління, яка розглядає заклади освіти як систему в цілому. Системне управління навчальними закладами полягає в розумінні всієї організації. Управляти всією структурою потрібно одночасно. Згідно результатів висвітлених в попередньому розділі, до такої системи належить: розширення повноважень керівника (коли кожен вважає себе безпосередньо пов'язаним з керівництвом закладу освіти); активізація колегіальних рішень (підлеглі

беруть участь у прийнятті рішень, адже їх поінформованість є важливою частиною функціонування системи); реалізація стратегічного управління (створення мети та концепції закладу і притримання заданого вектора); процес інформаційної інтеграції на ринку праці (постійний аналіз актуальних потреб та швидке закриття вакантних ніш).

Залежно від специфіки закладу освіти, який ми розглядаємо, структура його управління буде відрізнятися. Проте, з нашої точки зору, є деякі загальні принципи, які слід враховувати в управлінні закладами фахової передвищої освіти. До них належать: аналіз, планування, організація; виділення пріоритетних інноваційних управлінських технологій – економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні для побудови структури закладів освіти; розгляд циклу управління як відображення системного підходу та основи організаційної структури; розгляд структури закладу фахової передвищої освіти як елемента управління.

В рамках дослідження, нами проаналізовано організацію та управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти – Одеський коледж фахової передвищої освіти. Організація та ефективне управління освітнім процесом у заявленому закладі передвищої освіти є ключовими аспектами, які визначають успішність закладу освіти та якість підготовки фахівців. Сучасне освітнє середовище вимагає від коледжу не лише забезпечення академічної бази знань, а й створення сприятливих умов для розвитку критичного мислення, творчого потенціалу та практичних навичок майбутніх фахівців з педагогіки.

Національна доктрина розвитку освіти в Україні (затверджена Указом Президента України 17 квітня 2002 р., № 327/2002) – державний документ, який визначає систему концептуальних ідей і поглядів на стратегію та головні напрями розвитку освіти у першій чверті XXI ст. У документі чітко висувуються вимоги до сучасного управління освітою та освітньої економіки, а також вказується на те, що освіта і наука повинні поєднуватися з метою виховання освітніх, педагогічних і науково-освітніх талантів, які

забезпечують соціальну безпеку учасників освітнього процесу. Ця доктрина уточнює стратегічні завдання освітньої галузі у сфері міжнародного співробітництва. Тому управлінцям потрібні нові знання, інноваційні методики та досвід, щоб досягнути бажаних результатів [16]. Відповідність цій доктрині та робота по вдосконаленню освітнього процесу в коледжі ведеться доцільно, оскільки виявлено підвищення ефективності діяльності в цілому, також відчутне покращення фінансових та виробничих показників (оновлено матеріально-технічну базу), підвищено соціальну ефективність (створено центр протидії булінгу та надаються послуги практичного психолога), в рамках міжнародного співробітництва науково-педагогічний склад бере участь у міжнародних конференціях, проводяться всеукраїнські науково-практичні конференції та реалізується формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи в умовах закладу фахової передвищої освіти у межах концепції Нової української школи.

На даний час Одеський педагогічний фаховий коледж розвивається, впроваджуючи в освітній процес сучасні освітні технології та інноваційні освітні практики. Місія коледжу – випуск здібних, конкурентоспроможних випускників, готових до постійного професійного та особистісного саморозвитку та орієнтованих на кар'єрний успіх. Проаналізувавши ресурсну базу коледжу методом SWOT, визначено сильні та слабкі сторони коледжу за низкою основних напрямів діяльності: підвищення якості фахової передвищої освіти, створення прийнятних умов для творчої самореалізації студентів, формування і розвиток у них професійно значущих якостей і професійної компетенції в соціальній діяльності, підвищення рівня якості життя здобувачів освіти, удосконалення характеристики роботи освітнього закладу, розвиток соціального партнерства. Аналіз продемонстрував, що коледж має зразковий потенціал для розвитку та може бути досить конкурентоспроможним як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Модель управління конкурентною якісною організацією професійної передвищої освіти у закладі базується на принципах стратегічного

управління, забезпечення якістю освіти, бюджетування та процесів інформаційної інтеграції.

Основним завданням нової стратегії розвитку закладу профільної освіти є створення комплексних умов для підвищення якості освіти шляхом приведення її стандартів у відповідність до міжнародних вимог та ефективного використання матеріально-технічного та педагогічного потенціалу. Фокус досліджуваного закладу фахової передвищої освіти лежить на розробці нової стратегії розвитку закладу освіти, нових технологій роботи та формуванні сильної організаційної культури: модернізація освітнього середовища; цифрова трансформація; розвиток дослідницької та бізнес-діяльності; розвиток персонального потенціалу, поліпшення зовнішньої та внутрішньої комунікації.

На нашу думку, управління у будь-якій сфері може бути ефективним, якщо воно характеризується такими властивостями, як цілеспрямованість, системність, прогностичність, циклічність тощо. Підхід, що використовує подібні властивості в управлінні називається системним. Саме він реалізується в досліджуваному закладі фахової передвищої освіти. Слід розглядати його як скорочення більшості складних завдань для отримання результатів проекту, що сприяє їх швидкому та якісному вирішенню. Застосування наведеного методу для визначення сутності управління навчальним закладом, доповнене аналізом системної структури та внесенням певних уточнень щодо структури управління, дає змогу зробити висновок, що управління навчальним закладом є процесом із зовнішніми та внутрішніми структурами.

Для реалізації системного підходу в управлінні закладом фахової передвищої освіти цілі і завдання управління мають бути чітко визначені та реалізовані через управлінські рішення. Для прийняття доцільних управлінських рішень необхідно реалізувати багато функцій управління. Усі функції взаємопов'язані, і кожна функція є процесом, що складається із серії взаємопов'язаних дій. Вони складають сутність процесу управління і

формують цикл управління. Наприклад, в Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Комунального закладу «Одеський педагогічний коледж» зазначається, що «Основна концепція забезпечення якості вищої та фахової передвищої освіти на рівні державних стандартів є пріоритетним напрямом та метою спільної діяльності всіх працівників Коледжу, і включає: наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); організацію освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку освітньої галузі в Україні; контроль освітньої діяльності у Коледжі та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях» [39, с.6].

З огляду на аналіз різних закладів професійної передвищої освіти визначено, що вони, переважно, дотримуються лінійно-функціональної системи та формують сучасну структуру управління, яка поєднує вертикальні організації управління з розподілом на підрозділи за функціями управління. Така структура управління освітнім процесом висуває дуже високі вимоги щодо доцільності розподілу функцій управління між структурними елементами.

В досліджуваному закладі фахової передвищої освіти спостерігаємо складність організаційної структури, яка впливає із специфіки надання освітніх послуг. Тому структура коледжу поділяється на:

- адміністративну раду,
- педагогічну раду,
- методичну раду,
- предметні (циклові) комісії,
- підрозділи, що забезпечують освітній процес та соціальні потреби студентів і працівників коледжу (відділення, навчальна частина, бібліотека, бухгалтерія, відділ кадрів та первинна профспілкова організація).

Керівництво коледжом здійснює директор коледжу. Члени адміністративної та педагогічної ради визначаються штатним розписом

коледжу, а працівники виконують свої обов'язки згідно з посадовою інструкцією. Адміністративна рада є дорадчим органом управління коледжу і відповідає за розгляд найважливіших питань його навчальної діяльності. Адміністративна комісія коледжу визначається згідно з відповідним положенням про вибори. До складу адміністративної ради входять: голова ради, секретар ради, заступник директора з навчальної роботи, заступник директора з виховної роботи, завідувач відділенням, завідувач з навчально-виробничої практики, завідувач господарством, головний бухгалтер, старший інспектор з кадрів та голови усіх циклових комісій.

Прийняті ще за часів радянства методи і технології вже не можуть відповідати вимогам освіти. Адміністраціями закладів фахової передвищої освіти наполегливо створюються та впроваджуються необхідні кардинальні зміни в організації та управлінні освітнім процесом. Адміністративна модель роботи комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж» зрозуміла – проводити наради, підтримувати дисципліну в закладі освіти може не тільки директор, а й адміністративна рада. Освітній процес здійснюють 57 педагогічних працівників. Всі педагогічні працівники на різних видах занять та виховних заходах своїм прикладом, культурою мовлення, активною громадською позицією та якісним виконанням обов'язків показують приклад студентській молоді.

Одним з ключових моментів в освітньому менеджменті є децентралізація, тобто посилення розподілу обов'язків та розмежування адміністрації закладу. Сьогодні неможливо повністю відмовитися від адміністративного управління та замінити його колегіальним, оскільки надто важливою є ініціатива керівника закладу освіти, а також важливо задовольнити інтереси усіх підлеглих. Якою б творчою не була команда, їй потрібен адміністратор, менеджер, творець, лідер. До прикладу, на базі комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж» таким лідером виступає директор закладу фахової передвищої освіти – О.М. Беляк, яка є «спеціалістом вищої категорії», «викладачем-методистом», кандидатом

педагогічних наук, доцентом, головою адміністративної ради, а також членом педагогічного складу циклової комісії з філологічних дисциплін.

Як зазначає С. Мельников, на сучасному етапі управління навчальними закладами виправданим є застосування інноваційних методів управління. Для здійснення управлінських інноваційних технологій керівник закладу освіти повинен бути творчою особистістю, мотивованою на управлінську діяльність, професійно обізнаним з основними навчально-виховними теоріями, зокрема, інноваційної педагогіки та освітнього менеджменту. Тобто, бути готовим використовувати такі методи управління освітнім процесом, як сучасні економічні, психологічні, діагностичні та інформаційні технології, які вимагатимуть швидкого та ефективного прийняття рішень керівниками [35, с. 79].

Нині, в умовах освітньої реформи, дуже важливим є вміння керівників навчальних закладів планувати та системно здійснювати управлінську діяльність освітнім процесом в закладі фахової передвищої освіти. Для цього керівники навчальних закладів мають розуміти потреби студентів й батьків, викладачів та інших представників суспільства (стейкхолдерів та потенційних роботодавців для випусників). Виходячи з вищесказаного, можна з упевненістю сказати, що чітке та злагоджене функціонування всіх сторін управлінського циклу, особливо навчально-виховного процесу, значною мірою залежить від керівників навчальних закладів. Управління навчальним процесом означає створення найкращих зовнішніх і внутрішніх умов для успішного формування особистості майбутніх фахівців, раціональне використання навчально-виховних можливостей, різноманітних видів і форм навчальної та виховної роботи.

При розробці системи управління освітнім процесом важливо віддати перевагу підвищенню гнучкості управління, що виражається в обов'язковій координації під час прийняття управлінських рішень. Наприклад, на базі комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж» будь-які рішення погоджуються солідарно з усіма членами адміністративної ради,

заздалегідь пройшовши попереднє публічне обговорення на офіційних соціальних інтернет-платформах. Це є свідченням того, що управлінська діяльність закладу фахової передвищої освіти побудована на принципах демократизму та прозорості. Адміністративні відділи проводять системну роботу щодо зміцнення та оновлення матеріально-технічної бази навчально-методичного забезпечення та розвитку кадрового потенціалу.

Предметні (циклові) комісії є структурними навчально-організаційними підрозділами, які здійснюють навчально-організаційну роботу з однієї або кількох відповідних навчальних дисциплін. Циклова комісія створюється наказом директора коледжу за умови, що до її складу входить не менше трьох викладачів. Перелік періодичних комісій, членів та персональний склад затверджується наказом директора коледжу і діє терміном на один навчальний рік. Сьогодні в училищі «Одеський педагогічний фаховий коледж» функціонують 6 циклових комісій: циклова комісія педагогіки і методики початкової освіти, циклова комісія природничо-математичних дисциплін і технологій навчання, циклова комісія фізичного виховання та технологій здоров'я, циклова комісія філологічних дисциплін, циклова комісія іноземних мов та циклова комісія педагогіки, психології та фахових дисциплін дошкільної освіти.

Відділення – це структурний підрозділ, основним завданням якого є організація та забезпечення освітнього процесу за однією або декількома спеціальностями певного профілю. До складу відділення входять: навчально-методичні кабінети, навчально-наукові лабораторії, навчально-виробничі майстерні, комп'ютерні класи та ін. В закладі фахової передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж» працюють денне та заочне відділення. Керівництво відділеннями здійснює керівник відділення. Завідувачі відділення призначаються директором за поданням навчально-методичної комісії з числа педагогічних, науково-педагогічних працівників з повною вищою освітою та досвідом навчально-методичної роботи. Завідувач відділення забезпечує організацію освітнього процесу, виконання навчальних

планів і програм, контролює якість викладання навчальних предметів, викладання лекцій та методичну роботу.

Органом студентського самоврядування коледжу виступає рада студентського самоврядування. Студентська рада бакалаврату представляє інтереси всіх студентів бакалаврату денної форми навчання, представляючи їх в адміністрації коледжу та педагогічній раді коледжу. Основні завдання студентського самоврядування коледжу можуть визначатися статутом. Функції та повноваження груп студентського самоврядування визначаються «Положенням про студентське самоврядування». Органи студентського самоврядування - гуртки, курси, лабораторії, гуртожитки - обираються і діють відповідно до регламенту самоврядування. Досвід роботи коледжу і проведені в ньому дослідження показали, що ефективне управління діяльністю не може бути забезпечене без добре організованого студентського самоврядування [52]. Таким чином, ефективна діяльність студентської ради є одним з проявів студентоорієнтованого підходу в навчанні та управлінні закладом освіти.

До підрозділів, що забезпечують навчально-виховний процес коледжу, а також соціально-побутові потреби, належать: 19 аудиторій та 2 лабораторії, перелік яких визначається навчальним планом; навчально-виробничі майстерні; бібліотека та читальна зала; спортивно-дозвіллевий комплекс; буфет; гуртожиток та санітарно-лікарський кабінет терапевта. В аудиторіях і лабораторіях зосереджено системний комплекс споріднених дисциплін відповідно до програми та сучасних вимог підготовки фахівців. У коледжі є комп'ютерні класи, наявні док-станції комп'ютерів справні та підключені до мережі Інтернет через відкриту Wi-Fi зону.

Наступним пріоритетом в закладі фахової передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж» є переорієнтація діяльності навчальних закладів на задоволення потреб батьків, студентів та педагогів. Дослідження цих потреб проводяться шляхом анкетування, інтерв'ю, особистої роботи тощо. Ще одним етапом модернізації менеджменту в освітньому процесі є

орієнтація на результат, постійна обробка інформації та готовність прогнозувати результати при прийнятті нестандартних рішень.

Управління освітнім процесом в закладі «Одеський педагогічний фаховий коледж» вимагає комплексного підходу, врахування сучасних тенденцій у галузі освіти, інноваційних методик та технологій навчання. Це обов'язково повинно включати оптимізацію програм навчання, використання передового педагогічного досвіду та розвиток системи внутрішнього контролю якості освіти, які проводяться за рахунок відкритих анкетувань студентів на офіційному сайті закладу передвищої освіти: Анкета для студентів (якість дистанційної освіти), тестова методика Є. Рогової «Оцініть свій творчий потенціал», методика визначення загальних творчих здібностей людини (за М.Янцуром) та анкета «Чи знайомі ви з поняттям «безбар'єрність»?».

У цьому контексті ефективна організація та управління освітнім процесом в закладі передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж» реалізується важливим завданням, спрямованим на підготовку висококваліфікованих кадрів, які зможуть ефективно функціонувати у сучасному глобальному соціально-економічному середовищі.

Отже, проаналізувавши вищезазначене, можна визначити, що Одеський педагогічний фаховий коледж, як установа, що спеціалізується на підготовці майбутніх педагогічних кадрів, має свою власну специфіку управління освітнім процесом. Нами систематизовано основні аспекти цієї специфіки:

1. Фокус на педагогічну підготовку.

Одеський педагогічний фаховий коледж зосереджується на підготовці майбутніх педагогів. Управління освітнім процесом спрямований на глибоке вивчення педагогічних наук, практичну підготовку до роботи в сфері освіти та розвиток педагогічних навичок (кожен здобувач проходить навчально-виробничу практику в закладі середньої освіти).

2. Специфіка педагогічних методик та підходів.

Управління освітнім процесом враховує особливості педагогічних методик та підходів, спрямованих на формування компетентностей майбутніх педагогів. Це включає в себе організацію педагогічних практик, методичну роботу, менторство тощо.

3. Врахування вимог стандартів освіти.

Управління освітнім процесом відповідає вимогам освітніх стандартів, які передбачають реалізацію певних навчальних програм, забезпечення якісної педагогічної підготовки та оцінку навчальних досягнень.

4. Комплексність управління.

Управління освітнім процесом вимагає інтегрованого та комплексного підходу, охоплюючи аспекти освітнього процесу, організаційно-адміністративні аспекти, взаємодію з педагогічним колективом та студентами.

5. Адаптація до сучасних тенденцій.

Управління реалізується гнучким та готовим адаптуватися до швидкозмінюваних тенденцій у галузі освіти, технологій навчання та вимог ринку праці.

6. Активна співпраця з партнерами та стейкхолдерами.

Ефективне управління враховує в закладі фахової передвищої освіти партнерські відносини з іншими освітніми установами, галузевими організаціями та роботодавцями для адаптації освітнього процесу до потреб ринку праці.

Врахування цих аспектів специфіки ефективно організувано та дозволяє якісно управляти освітнім процесом в Одеському педагогічному фаховому коледжі, забезпечуючи високу якість педагогічної підготовки та відповідність освітнім стандартам.

Таким чином, взаємодія усіх компонентів організаційної структури і структури управління в управлінській діяльності в даному освітньому закладі здійснюється на основі системності та комплексності, яка передбачає розгляд і врахування усієї сукупності соціально-педагогічних умов удосконалення

управління навчальним закладом і їх взаємозв'язку та взаємообумовленості. Звісно, є численні виклики і проблеми, які треба вирішувати у закладі передвищої професійної освіти, але динамічний розвиток та підходи до удосконалення свідчать про позитивну тенденцію до забезпечення високоякісної та реалізованої освіти для студентів.

3.2. Рекомендації щодо вдосконалення фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом

Вдосконалення фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом є стратегічно важливим завданням для сучасних освітніх установ. Швидкі зміни в технологічній, економічній та соціальній сферах створюють необхідність постійного оновлення підходів та методів навчання, а також адаптації освітнього процесу до потреб ринку праці та вимог суспільства. В цьому контексті розробка та реалізація ефективних рекомендацій стають основною передумовою успішної реформи освіти.

Зважаючи на складність та динамічність сучасного освітнього середовища, надзвичайно важливо вдосконалювати фахову передвищу підготовку та управління освітнім процесом. У даному підрозділі розглянуто основні аспекти та ключові рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності фахової передвищої підготовки та оптимізацію управління освітнім процесом на базі Комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж». Дані рекомендації зумовлені виявленими під час емпіричного дослідження специфіки управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти недоліками та упущеннями.

До переліку ключових рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності цих процесів нами запропоновано включити:

- Адаптація навчальних програм до потреб ринку праці.

З огляду на швидкість зміни освітніх стандартів та пристосування професійних компетентностей до вимог ринку праці, варто вчасно

комплексно аналізувати та оновлювати навчальні програми до актуальних вимог освіти. Додатково залучаються експерти зі сфер освіти, менеджменту, бізнесу для оцінки актуальності програм з урахуванням сучасних тенденцій, технологічних змін та вимог роботодавців. Періодичність оновлення програм має ґрунтуватись на новизні сучасних вимог, на вмінні прогнозувати тренди в освіті та педагогіці, на швидкості реагування самого закладу фахової передвищої освіти.

- Впровадження інноваційних методик навчання.

Одеському педагогічному фаховому коледжу варто сприяти збільшенню використання активних та інтерактивних методів навчання, включаючи міжнародні проекти, групові дискусії, нестандартні практичні вправи, а також використання комп'ютерних технологій у процесі управління. Заохочувати викладачів використовувати сучасні методи навчання, такі як flipped classroom, blended learning тощо. Для зручності можна створити платформу для обміну досвідом щодо успішних інноваційних педагогічних практик.

- Фокус на розвиток навичок майбутнього.

Основний акцент навчання не лише на теоретичні знання, але й на розвиток критичного мислення, комунікаційних навичок, творчого потенціалу та умінь розв'язувати складні завдання (наголос на розвитку основних softskills). До цього ж аспекту варто додати й впровадження електронних ресурсів і технологій. Тобто застосування сучасних технологій навчання, включаючи онлайн-курси, вебінари, електронні платформи для спільної роботи тощо, що допоможе актуалізувати комп'ютерну компетентність здобувачів освіти та зробить процес навчання більш цифровізованим та сучасним, з огляду на світову тенденцію до діджиталізації.

- Стимулювання наукових досліджень та інновацій.

Беручи до уваги результати анкетування у педагогічному коледжі, виявлено, що більшості здобувачів освіти та науково-педагогічного

персоналу не вистачає реалізації в дослідницькій діяльності. Отже, саме тому потрібно створити сприятливі умови для здійснення емпіричних дослідів та експериментальних практик серед викладачів та студентів, забезпечити фінансування та налагодити механізми підтримки наукових досліджень у коледжі, а також сприяти створенню наукових груп та заохочувати студентів та викладачів до здійснення дослідницьких проєктів.

- Студентська підтримка та розвиток.

Більшість опитаних здобувачів освіти наголосили, що прагнуть до більшої підтримки з боку закладу освіти. В межах коледжу вже працює психологічна допомога та консультування з приводу освітніх питань. Проте студенти воліли б отримати кар'єрну підтримку. Для досягнення цієї мети потрібно разом із стейкхолдерами організувати кар'єрні ярмарки та зустрічі здобувачів освіти з потенційними роботодавцями. Проводити регулярні опитування роботодавців і випускників щодо потреб у фахових навичках і знаннях. Аналізувати тенденції на ринку праці для визначення актуальних спеціальностей та потреб у них. Враховувати думку студентів, викладачів, батьків та представників галузі під час організації освітнього процесу та вдосконалення програм, для того, щоб студенти завжди мали актуальну інформацію щодо ринку праці та затребуваних компетенцій.

- Підтримка студентів з особливими освітніми потребами.

Не зважаючи на доступність освітніх приміщень та інфраструктури для студентів з особливими освітніми потребами й готовність соціальної та психологічної підтримки для всіх учасників освітнього процесу, в закладі виявлено недостатнє забезпечення вчителів та персоналу необхідною підготовкою в галузі інклюзивної освіти. Для поліпшення ситуації рекомендовано заохочувати педагогічну спільноту долучатися до професійного розвитку з питань інклюзивної освіти, включаючи курси та семінари. Розробити план для адаптації навчальних матеріалів та методів для різних типів здобувачів освіти. Інформувати студентів, вчителів і батьків про інклюзивні ініціативи та можливості коледжу. Співпрацювати з

організаціями, які спеціалізуються на інклюзивній освіті, для обміну найкращими практиками та отримання підтримки.

- Розвиток педагогічної майстерності.

Одним з найпопулярніших запитів щодо вдосконалення освітнього процесу у педагогічному коледжі виявлено забезпечення викладачів можливістю професійного зростання через участь у тренінгах, семінарах, майстер-класах та обміні досвідом з колегами. Для цього закладу фахової передвищої освіти потрібно збільшити кількість регулярних тренінгів, підвищень кваліфікації, стажування та семінарів для викладачів з розвитку методичних та комунікативних навичок. В межах досліджуваного закладу освіти це може реалізуватись як стимулювання педагогічної саморефлексії та обмін досвідом між викладачами.

- Партнерство та співпраця з іншими освітніми установами та стейкхолдерами.

Освітній заклад вже співпрацює з Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Радою директорів закладів фахової передвищої освіти Одеської області та є членом Регіонального методичного об'єднання заступників директора з виховної роботи. Проте на часі й надалі розвивати партнерські відносини зі школами, університетами, органами управління освітою та роботодавцями для забезпечення практичності та актуальності освітнього процесу. Співпраця зі школами допоможе відшліфувати педагогічні навички під час виробничої практики та розширити перелік потенційних місць для працевлаштування. Партнерство із закладами вищої освіти прокладе шлях для подальшого навчання здобувачів освіти, підвищить їх ступінь від молодшого бакалавра до бакалавра чи магістра, що в свою чергу збільшить їх шанси на отримання посади вчителя, а не асистента або вихователя.

- Застосування систем аналітики та моніторингу.

Використання спеціалізованих програмних засобів для збору та аналізу даних про навчальні успіхи студентів дозволить вчасно виявляти проблеми та оптимізувати освітній процес. Наприклад, залучення студентів до оцінки якості освіти через анкетування та зворотний зв'язок допоможе у розбудові системи моніторингу та оцінювання якості освіти. А на основі отриманих результатів можна запровадити систему оцінювання результативності навчання та виявляти рівень адаптації програм.

- Розвиток стратегічного планування.

Спільно з фахівцями і стейкхолдерами розробити довгострокову стратегію розвитку коледжу. Визначити актуальну інноваційну місію, цілі та пріоритети закладу. Для цього потрібно створення ефективної системи внутрішнього управління, а саме впровадження інформаційних технологій для оптимізації адміністративних процесів та моніторингу академічних досягнень й збереження діалогу між адміністрацією, викладачами, студентами та іншими стейкхолдерами для удосконалення стратегії та політики коледжу.

- Управління ресурсами.

В свою чергу характеризується ретельним плануванням та розподілом фінансових ресурсів для підтримки навчальних програм та інфраструктури, забезпеченням ефективного управління людськими ресурсами, включаючи найм та розвиток викладацького складу.

Ці рекомендації спрямовані на покращення ефективності фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом, а також на сприяння високоякісній освіті, що відповідає потребам сучасного суспільства та ринку праці.

Значне підвищення ефективності управління навчальним закладом досягається за рахунок застосування рефлексивного підходу. Використовуючи рефлексивний підхід, можна значно підвищити ефективність розвитку закладу менеджмент-освіти. Рефлексія – це процес саморозуміння суб'єктом через внутрішні психологічні поведінки та стани.

Це визначення ми знаходимо в психологічному словнику. Рефлексивний підхід до управління розвитком закладів освіти досягається завдяки тому, що на кожному етапі розвитку відбувається співвідношення цілей управління та досягнутих цілей з урахуванням проміжних результатів та їх можливого впливу на результати. Зрозуміло, що використання рефлексивних методів дозволяє своєчасно звернути увагу на полегшення, послідовність, систематичність і повноту змін, властивих навчальним закладам, і забезпечує їх перехід від одного рівня розвитку до іншого, а в подальшому – до рівня самоосвіти [40].

Основні результати після реалізації запропонованих напрямків удосконалення управління в досліджуваному закладі фахової передвищої освіти визначатимуть його наступний статус:

- Коледж набуде статусу сучасного центру розробки та реалізації перспективних та популярних проєктів, освітніх програм у галузях науки та освіти;

- Коледж повинен забезпечити ринок праці регіону та країни високопрофесійними кадрами;

- Коледж удосконалив унікальний освітній простір, створений на основі студентоцентричної моделі навчання з використанням принципів гуманізму, сталого розвитку та здоров'язберезувальних технологій;

- Коледж матиме змогу постійно підвищувати кваліфікаційний рівень свого викладацького складу шляхом використання засобів навчання та розвитку.

Отже, розроблені рекомендації з удосконалення управління професійними науково-дослідними закладами після їх реалізації призведуть до активного впровадження новітніх виробничо-управлінських технологій.

Таким чином, удосконалення управління освітнім процесом в Одеському фаховому педагогічному коледжі має ключове значення для забезпечення якісної підготовки майбутніх педагогів. У такий спосіб рекомендації спрямовані на системне удосконалення управління освітнім процесом в

Одеському фаховому педагогічному коледжі з урахуванням його специфіки та основних вимог сучасної освіти.

Як підсумок, можемо зазначити, що серед пріоритетних напрямків удосконалення фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом в Одеському педагогічному фаховому коледжі варто визначити вдосконалення програм навчання з урахуванням актуальних вимог та стандартів, впровадження сучасних методик навчання та оцінювання, розбудову механізмів моніторингу та аналізу якості освіти.

Для досягнення успішної інноваційної стратегії перетворення у сфері передвищої освіти необхідно враховувати потреби ринку праці, сприяти розвитку критичного мислення та творчих здібностей студентів. Пропозиції щодо оптимізації управління освітнім процесом включають у себе впровадження ефективної системи електронного адміністрування, створення механізмів звітності та відкритості в прийнятті стратегічних рішень.

Описані нами рекомендації можуть служити основою для подальшого розвитку та вдосконалення фахової передвищої підготовки і управління освітнім процесом в Одеському педагогічному фаховому коледжі.

Висновки до третього розділу

Підвищення ефективності управління освітнім процесом в Одеському фаховому педагогічному коледжі є ключовим завданням для забезпечення високої якості педагогічної підготовки майбутніх фахівців. Проанізувавши досліджуваний заклад передвищої освіти, нами виявлено позитивні тенденції до ефективного забезпечення якості освіти, прагнення адміністрації закладу випускати підготовлених фахівців з різноманітними компетентностями, яkusну підготовку науково-педагогічного складу, досить сучасний та технічно укомплектований заклад, прозорість прийняття стратегічних рішень.

В цьому контексті важливо застосовувати сучасні педагогічні підходи та інноваційні методи навчання, орієнтовані на формування компетентностей, необхідних у сучасному освітньому середовищі.

На основі аналізу та оцінки специфіки Одеського фахового педагогічного коледжу, було розроблено та запропоновано комплекс рекомендацій для удосконалення управління освітнім процесом. Серед ключових аспектів удосконалення виділяються розробка та адаптація актуальних навчальних програм, сприяння інноваційним методикам навчання, підвищення педагогічної майстерності викладачів, впровадження системи моніторингу та оцінювання якості освіти, сприяння науково-дослідницькій діяльності студентів та викладачів, розбудова партнерських відносин та ефективного внутрішнього управління.

Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу, яка в свою чергу позитивно позначиться на якості підготовки кваліфікованих педагогів, готових відповідати викликам сучасності та забезпечувати високий рівень освіти у майбутньому.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено аналіз наукового фонду з метою аналізу теоретичних засад управління освітнім процесом закладу передвищої освіти. Доведено, що теоретичні аспекти управління освітнім процесом ґрунтуються на сучасних педагогічних теоріях, психологічних концепціях, технологіях навчання та організаційних моделях. Ці аспекти допомагають розробити відповідні стратегії, програми та методи навчання, адаптовані до потреб студентів та сприяючі їхньому гармонійному розвитку. Ефективні практики управління освітнім процесом передбачають впровадження інноваційних підходів до навчання, застосування інтерактивних методів, сприяння активній участі студентів у навчальному процесі та розвитку їхніх критичного мислення та творчих здібностей. Забезпечення якісного управління освітнім процесом відбувається через поєднання теоретичних засад з ефективними практичними діями, спрямованими на досягнення високих стандартів освіти та виховання висококваліфікованих фахівців. Головним моментом є розуміння та врахування індивідуальних потреб та особливостей студентів, формування стимулюючого та сприятливого освітнього середовища.

2. Проаналізовано позитивні практики управління освітнім процесом закладу передвищої освіти та визначено, що з-поміж ефективних практик управління освітнім процесом можна виокремити індивідуалізацію навчання, залучення висококваліфікованих педагогічних кадрів, застосування інноваційних навчальних технологій та активне співробітництво з роботодавцями. Крім того, важливим елементом є систематична оцінка результатів освітнього процесу, зворотний зв'язок та постійне вдосконалення методів та стратегій.

3. Проведено емпіричне дослідження з виявлення специфіки управління освітнім процесом закладу передвищої освіти. Відповідно вимог експерименту розроблено спеціальну анкету. Створена анкета містила запитання, спрямовані на оцінку ефективності управління освітнім процесом

у закладі фахової передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж». Анкета включає такі позиції: загальні дані про респондента: вік та посада (з можливим вибором одного варіанту, включаючи «Ваш варіант»); розуміння поняття «ефективне управління освітнім процесом»: запитання стосувалося різних визначень та поглядів на ефективне управління освітнім процесом; засоби комунікації: запитання про методи інформаційної комунікації між адміністрацією, викладачами та студентами; залучення студентів до управління освітнім процесом; доступність ресурсів для навчання; підтримка розвитку міжпредметних навичок студентів; оцінка якості освітніх програм; відстеження та оцінка академічної ефективності студентів; інформаційні канали для отримання оновлень і важливої інформації; оцінка використання онлайн-навчання в специфічних умовах (воєнний стан, карантин); оцінка ефективності використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі; програми підтримки студентів з особливими потребами; відповідність освітньої програми сучасним вимогам ринку праці; взаємодія з роботодавцями та можливості для стажування та практики студентів; програми професійного розвитку для викладачів та персоналу; заходи для покращення якості освіти в коледжі; доступність консультативної підтримки учасників освітнього процесу; рівень задоволеності наданою освітньою програмою; потреба в удосконаленні управління освітнім процесом в коледжі; пропозиції щодо удосконалення управління освітнім процесом в коледжі.

4. Визначено й схарактеризовано специфіку управління освітнім процесом закладу передвищої освіти. Доведено, що наразі в Україні досить актуальною є комплексно-системна модель управління, яка розглядає заклади освіти як систему в цілому. Системне управління закладами освіти полягає в розумінні всієї організації. Управляти всією структурою потрібно одночасно. Згідно результатів висвітлених в попередньому розділі, до такої системи належить: розширення повноважень керівника (коли кожен вважає себе безпосередньо пов'язаним з керівництвом освітнього

закладу); активізація колегіальних рішень (підлеглі беруть участь у прийнятті рішень, адже їх поінформованість є важливою частиною функціонування системи); реалізація стратегічного управління (створення мети та концепції закладу і притримання заданого вектора); процес інформаційної інтеграції на ринку праці (постійний аналіз актуальних потреб та швидке закриття вакантних ніш).

5. Розроблено рекомендації щодо удосконалення управління освітнім процесом закладу передвищої освіти з урахуванням її специфіки. Розроблено методичні рекомендації, що спрямовані на покращення ефективності фахової передвищої підготовки та управління освітнім процесом, а також на сприяння високоякісній освіті, що відповідає потребам сучасного суспільства та ринку праці. До переліку ключових рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності цих процесів визначено:

- Адаптація навчальних програм до потреб ринку праці.
- Впровадження інноваційних методик навчання.
- Фокус на розвиток навичок майбутнього.
- Стимулювання наукових досліджень та інновацій.
- Студентська підтримка та розвиток.
- Підтримка студентів з особливими освітніми потребами.
- Розвиток педагогічної майстерності.
- Партнерство та співпраця з іншими освітніми установами та стейкхолдерами.
- Застосування систем аналітики та моніторингу.
- Розвиток стратегічного планування.
- Управління ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко Ю. В. Управління змінами у вищих навчальних закладах. *Наукові записки університету*, 2016. Вип. 3(18), С. 102-115.
2. Березовець Т. І. Управління якістю фахової передвищої освіти: проблеми та перспективи. *Освітній менеджмент: теорія та практика*, 2019. Вип. 1(12), С. 21-26.
3. Белкін А.В. Сучасні тенденції управління вищою освітою: теоретичний аналіз. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 2016. Вип. 3(19), С. 6-12.
4. Бондаренко О.В. Управління якістю фахової передвищої освіти: функції, принципи, етапи. *Освітній вимір*, 2018. №2(15), С. 35-40.
5. Боняк В. О. Конституційне право людини і громадянина на освіту та його забезпечення в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2005. 205 с.
6. Бронська А. М. Освіта як інституційний чинник інноваційного розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01 Київ, 2010. 20 с.
7. Гаврилюк Л.О. Лідерство та його роль у процесі управління освітнім закладом. *Педагогічний альманах*, 2018. Вип. 1(24), С. 112-125.
8. Гончар О.С. Теоретичні основи управління освітнім процесом у вищому навчальному закладі. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 2018. Вип. 3(46), С. 91-98.
9. Гладченко А. С. Сучасні технології управління освітнім процесом у вищих навчальних закладах. *Освіта України*, 2016. № 3, С. 102-115.
10. Григоренко О. В. Інструменти оцінювання ефективності управління освітнім процесом у вищих навчальних закладах. *Науковий діалог*, 2018. Вип. 4(29), С. 78-89.
11. Гриценко І.М. Основні принципи управління освітнім процесом у вищих навчальних закладах. *Вища освіта України*, 2017. Вип. 3(14), С. 19-25.

12. Грищук А.О. Управління якістю фахової передвищої освіти в умовах становлення європейських стандартів. *Освітній менеджмент: теорія та практика*, 2019. Вип. 1(12), С. 27-33.
13. Даниленко О. Л. Управління освітнім процесом в контексті європейських стандартів. *Педагогічна майстерність*, 2018. Вип. 4(42), С. 45-55
14. Дубасенюк О.А. Професійно-педагогічна освіта: методологія, теорія, практика : монографія. Т. 1. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 400 с
15. Жданова І. А. Особливості управління якістю освіти у закладах фахової передвищої освіти. *Науковий вісник педагогічної освіти*, 2019. Випуск 2(35), С. 78-89.
16. Закон України про фахову передвищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст. 119) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2745-19>
17. Іванов С. О. Концепції управління освітою: теоретичний аналіз. *Вища освіта України*, 2018. Вип. 2(13), С. 67-75.
18. Ігнатенко Т. О. Управління якістю освітнього процесу в системі вищої освіти. *Сучасна освіта: теорія і практика*, 2017. Випуск 2(20), С. 67-75.
19. Квартенко Р. О. Предмет і метод теорії управління. [Електронний ресурс]. Доступно: http://ecology.univer.kharkov.ua/docum/kafedra_mon/Kvartenko/organigupravlin.pdf
20. Квіт С. М. Теоретичні основи управління освітнім процесом у навчальному закладі. *Освітній менеджмент: теорія та практика*, 2018. №4(15), С. 27-33.
21. Коваленко О. В. Інноваційні підходи до управління освітнім процесом. *Педагогіка та психологія*, 2019. Вип.1(27), С. 67-75.

22. Козлов О.Г. Моделі управління освітнім процесом у закладах фахової передвищої освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 2017. №1(15), С. 23-29
23. Кондратенко Г. О. Стратегічне управління освітнім процесом у вищих навчальних закладах. *Педагогічний процес: теорія та практика*, 2017. №2(28), С. 78-89.
24. Кравець Л.І. Основні концепції управління якістю фахової передвищої освіти в Україні. *Освітній вимір*, 2016. №1(14), С. 34-39.
25. Кравченко В.П. Управління якістю освіти: теорія і практика. Київ: Центр навчальної літератури. 2018. 312 с.
26. Кузьмін О.М. Особливості управління якістю освіти в системі вищої освіти. *Актуальні проблеми гуманітарних наук*, 2017. № 4(46), С. 53-58.
27. Кузьмін В. П. Моделі управління якістю освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. *Вища освіта України*, 2017. Вип. 3(14), С. 112-125.
28. Литвиненко Л.М. Моделі управління фаховою передвищою освітою: теоретико-методологічний аспект. *Освітній менеджмент: теорія та практика*, 2018. Вип. 3(14), С. 15-22.
29. Маринченко Г.П. Система управління якістю фахової передвищої освіти в Україні: сучасний стан та перспективи. *Вісник Харківського національного університету*, 2019. №29(6), С. 44-52.
30. Маркова О.О. Управління якістю фахової передвищої освіти: проблеми та перспективи. *Економічний аналіз*, 2016. Вип. 25(2), С. 18-25.
31. Мартиненко С.П. Система управління якістю фахової передвищої освіти: теорія та практика. *Освітній менеджмент: теорія та практика*, 2018. №4(15), С. 7-15.
32. Марущенко О. А. Становлення інноваційної освіти в Україні: автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.04. Харків, 2004. 20 с.

33. Мельник О. В. Стратегічне управління освітнім процесом в закладах фахової передвищої освіти. *Вища освіта України*, 2016. Вип. 4(15), С. 54-67.
34. Мельников С. А. Інноваційні методи управління освітнім процесом у закладах фахової передвищої освіти. *Інновації в освіті*, 2019. № 3(18), С. 78-89.
35. Мороз Л. М. Управління якістю освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. *Освітологія: історія, теорія та практика*, 2017. Вип. 2(11), С. 45-55.
36. Петренко Н. В. Роль управління персоналом у формуванні якісної освіти. *Педагогічні науки*, 2017. № 3(12), С.45-55.
37. Пікельна В. С. Модель управління освітнім процесом в закладах фахової передвищої освіти. *Освітній менеджмент: теорія і практика*, 2016. № 1(8), С. 102-115.
38. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Комунального закладу «Одеський фаховий педагогічний коледж». Одеса: 29 с.
39. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 р. № 2984-III. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2984-14>.
40. Процес управління: зміст, сутність, технологія, процедури, Освіта.ua. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/13516/>
41. Семенов О.П. Моделі управління вищою освітою в умовах глобалізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Управління та адміністрування»*, 2017. № 2(36), С. 164-169.
42. Сидоренко В. Модернізація вищої освіти: тенденції та виклики. *Освіта України*, 2017. №2, С. 22-31.

43. Сидоренко Т.І. Управління якістю вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*, 2016. Вип. 1(82), С. 25-31.
44. Тамм А. Є., Радченко О. В., Поступна О. В. Державна політика і управління в освіті: підручник. Харків: Видавництво Асоціації докторів наук державного управління, 2011. 271 с.
45. Ткаченко С. М. Інтегрований підхід до управління освітнім процесом у вищих навчальних закладах. *Педагогічний альманах*, 2018. Вип. 3(36), С. 45-55.
46. Тимошко Г. М. Сутність поняття «управління» та «менеджмент» в педагогічній теорії і практиці. *Теорія та методика управління освітою*, № 7, 2011.
47. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія/ за заг. редакцією Л.Л. Сушенцевої, Л.М. Петренко, Н.В. Житник. Павлоград: ІМА- прес, 2018. 276 с.
48. Чередниченко Л.О. Сучасні аспекти управління якістю фахової передвищої освіти в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*, 2017. №19(2), С. 27-31.
49. Черкасов В. П. Управління освітнім процесом в закладах фахової передвищої освіти: досвід і перспективи. *Науковий погляд*, 2019. Вип. 3(14), С. 112-125.
50. Шаров О. І. Закон України «Про фахову передвищу освіту» – нові можливості та перспективи. *Фахова передвища освіта*. № 1 [48]. С. 4–7.
51. Шаповал Р.В. Сучасні тенденції управління фаховою передвищою освітою в Україні. *Вища освіта України*, 2019. Вип. 4(17), С. 12-18.
52. Шевчук Г.І. Особливості управління якістю фахової передвищої освіти в умовах соціальної трансформації суспільства. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*, 2019. № 5(30), С. 22-29.

53. Шинкаренко О.Ю. Інноваційні аспекти управління фаховою передвищою освітою в Україні. *Науковий огляд. Інноваційна економіка*, 2018. № 4(66), С.45-51.

54. Яковенко І.С. Сучасні тенденції управління вищою освітою: міжнародний досвід та українські реалії. *Освітній менеджмент: теорія та практика*, 2016. № 1(12), С. 12-18.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Анонімна анкета для дослідження стану управління освітнім процесом у закладі фахової передвищої освіти

Шановний респонденте!

Запрошуємо Вас взяти участь у дослідженні, присвяченому вивченню ефективності управління освітнім процесом у **закладі фахової передвищої освіти «Одеський педагогічний фаховий коледж»**.

Просимо щиро відповісти на запитання. Інформація буде використана лише в узагальненому вигляді. Заздалегідь дякуємо за співробітництво!

1. Вік

- До 18 років
- 18-23
- 23-35
- 36-45
- 46-65
- Понад 65

2. Посада

- Представник адміністрації
- Викладач
- Методист

- Класний керівник
- Технічний персонал
- Здобувач освіти

3. Що ви розумієте під поняттям «ефективне управління освітнім процесом» у закладі фахової передвищої освіти?

○ це окрема галузь державного управління, яка забезпечує планомірний вплив на освітню сферу, що ґрунтується на законах та інших нормативних актах, і спрямована на розвиток цієї цілісної системи.

○ це сучасний напрям управлінської діяльності, яка спрямована на досягнення установами освіти, що діють в ринкових умовах, визначених цілей через раціональне використання матеріальних, людських та інших ресурсів із застосуванням науково обґрунтованих форм, принципів, функцій і методів.

○ сукупність організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення освітніх потреб учасників освітнього процесу.

○ впевнене, раціональне та відповідальне використання та взаємодія з адміністрацією закладу передвищої освіти для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті усіх учасників освітнього процесу.

4. Які інструменти або методи використовуються для забезпечення комунікації між адміністрацією та викладачами, студентами в коледжі?

- a) Електронна пошта
- b) Збори та наради
- c) Внутрішні комунікаційні платформи
- d) Інше

5. Чи існує в коледжі система залучення студентів до участі в управлінні освітнім процесом?

- a) Так, студентська рада та самоврядування
- b) Ні, студенти не залучаються
- c) Не впевнений(а)

6. Як ви оцінюєте доступність ресурсів для навчання (наприклад, бібліотека, читальна зала, комп'ютерні класи) в Одеському педагогічному фаховому коледжі?

- a) Задовільна
- b) Достатня
- c) Недостатня
- d) Не визначився

7. Чи існують в коледжі ініціативи для підтримки розвитку міжпредметних навичок у студентів?

- a) Так
- b) Ні
- c) Не впевнений(а)

8. Як часто проводяться оцінки та перевірки якості освітніх програм у вашому коледжі?

- a) Регулярно (щорічно)
- b) Раз на кілька років
- c) Рідко (за потребою)

9. Чи існує в коледжі система відстеження та оцінки академічної ефективності студентів?

- a) Так
- b) Ні
- c) Не впевнений(а)
- d) Інше

10. Якими інформаційними каналами користуєтесь для отримання оновлень та важливої інформації в коледжі?

- a) Електронні листи
- b) Соціальні мережі (Viber, Telegram, WhatsApp тощо)
- c) Веб-сайт коледжу
- d) Інше

11. Оцініть за шкалою семантичної диференціації від 1 до 10 (де 1-найнижчий показник, а 10-найвищий) доцільність використання онлайн-навчання в ЗФПО під час воєнного стану та за умов карантину

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Як ви оцінюєте ефективність використання інформаційних комп'ютерних технологій в освітньому процесі в коледжі?

- a) Дуже ефективно
- b) Середньо
- c) Мало ефективно
- d) Не визначився

13. Чи існують в коледжі програми підтримки студентів з особливими потребами?

- a) Так
- b) Ні
- c) Інше

14. Як ви оцінюєте відповідність освітньої програми сучасним вимогам ринку праці?

- a) Відповідає повністю
- b) Відповідає частково
- c) Не відповідає
- d) Не визначився

15. Оцініть за шкалою семантичної диференціації від 1 до 10 (де 1-найнижчий показник, а 10-найвищий) взаємодію коледжу з роботодавцями та можливості для стажування та практики для студентів?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Чи існує у коледжі програма професійного розвитку для викладачів та персоналу?

- a) Так
- b) Ні
- c) Не впевнений(а)
- d) Інше

17. Які заходи вживаються для покращення якості освіти в Одеському педагогічному фаховому коледжі?

- a) Підвищення кваліфікації викладачів
- b) Розробка нових навчальних програм
- c) Залучення зовнішніх експертів для оцінки якості
- d) Інше

18. Як ви оцінюєте доступність консультативної підтримки для учасників освітнього процесу у вашому закладі?

- a) Високий рівень підтримки

- b) Задовільний рівень підтримки
- c) Низький рівень підтримки
- d) Не визначився

19. Як ви оцінюєте рівень задоволеності наданою освітньою програмою в Одеському педагогічному фаховому коледжі?

- a) Високий
- b) Середній
- c) Низький
- d) Не визначився

20. Чи потрібно вдосконалювати рівень управління освітнім процесом Вашого ЗФПО?

- Так
- Ні

21. Яким чином на Вашу думку слід удосконалювати управління освітнім процесом у вашому закладі фахової передвищої освіти?
